Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 21 НОЯБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 140 (7486). ★ Мах 3 кеп.

Яхъа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Укх шера хьалхарча ах шера ше тIаийцача декхарех а продукцена поставкаш ярах а лоархIаеш яцар Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача Грозненски аьшкбетона конструкцей завода коллектив. Ший болх овлангара денз тоабара тIаерзаяь дукха мероприятеш чакхъяьхар цо. Цудухьа дIабахача итт бетта баьча балха итогаша къаьгта хьаьхонх предприяте болхлоша пачхаьалкхен плани тIаийца декхараши тIехкхоачашдеш хилар. Ер шу доладелча денз пачхьалкхен планал совгIа цар маьхалъяьиккхай 41 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци, хIаьта заданел совгIа арахийцай 500 эзар сома маьха товарни продукци. ТIехкхоачашъяьй нормативно-цIена продукци арахецара план а.

Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта задани бархI процент тIехкхоачашъяьй заводa коллективо. Духхьал из лакхъяра чотагIа я планал совгIа ара мел хийца продукци. Ший потребителашта продукци лоаттаяра договорни декхараш а толаме кхоачашдаьд цо. ХIаьта итт бетта заданел совгIа пхи эзар сом пайда баьб пачхаьалкхенна.

Къаьстта дика къа а хьегаш, предприятерча цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Чапанов Тимура кулгалдеча металлоконструкце цеха коллективо. Итт бетта план цо кхоачашъяьй 124 процент. Иштта дика болх бу Воробьева Нина Ивановнас кулгалдеча шоллагIча растворо-бетонни узлаи Эльмурзаев Iадлан керте латтача асфальто-бетонни цехен коллективаша.

Деша дай бац

Укх юбилейни шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тIаийцадар Грозненски швейни производственни объединене коллективо. Цхьабакъда, деша дай хилара тIехьа цаь оарцагIъяьхаяц шоай ерriга таронаши кхоачашаши. Къахьегамеи производственнии дисциплина телхаеш дукха моттигаш нийслу, материально-технически Iалашо елга эсала вIаштIехьаьккхад. Укх шера тIаийцача социалистически декхарий цхьаккха пункт кхоачаш ца ярал совгIа. дIабахача итт бетта баьча балха итогаша хьахьокхачогIа гаьнна лоархIабац уж пачхьалкхен планах а.

Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта план низткъа кхоачашъяьй объединене коллективо. ХIара предприяте балха тIа керттера лоархIаш ца ший потребителашта продукци лоаттаяра договорни декхараш кхоачашдар. Цу хьокхача итт бетта задани 93.5 процент мара кхоачашъяьяц укхаза. Потребителашка дIа ца кхоачаш йисай шиъи ахи миллион сома маьха тайп-тайпара продукци. Ший ханнахьа смежникашка продукци дIа ца кхачийтар бахьан долаш дукха гIод текхарах пачхьалкхенна пайда бара заданех а лоархIаяьяш из.

Укх шера къаьстта во болх а беш, пачхьалкхен декхар дукха тIадусачарех я Баудинов Iалаудини Бондаренко Валентинаи керте латтача Новогрозненски цехий, Балаев Мухьмади Сулиев Ризвани керте латтача Мужечерчен Веданарчен цехий коллективаш. Цар итт бетта задани низткъа 60—70 процент кхоачашъяьй. Иштта во болх беш я Грачева Ифалия Павловна керте латтача Грознерча ялхлагIча цеха коллектив а.

ХьатIадоагIача шера чотагIа

Барттайна коллектив я Назрановски трикотажни фабрика вязальни цехе къахьегаш яр. Берригаш хIана бац аьнна кагирхой ба укхаза болх бераш, дукхагIбараш комсомольцаши къона коммунисташи болаш. Цудухьа тоъал ха я «комсомольско-кагирхой коллектив» яха цIи цо лелаю.

Шоаш доахача толамашца, хIаравар юкъарча вахаре хьинаре дакъа лоацаш хиларца белгалйоалаш я из коллектив бIарччача фабрике а. Де а доагIаш сий ду укхазарча кагийча наьхен мехкарийн. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъабахара доккхий социалистически декхараш тIайийцадар цеха кагирхоша. Цар лаьрхIадар 7-ча ноябрга шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъе. Тахан церех хиийца ала йиш йолаш да уж шоай деша бизза дай хиннаб, аьнна. Сентябрь бетта шин шера программа кхоачаш а яь хIанз хьатIадоагIача шера февраль бутт чакхбоалаш латт цар къахьегама календара тIа.

Из толам боаккхача шоай лоархIаме дакъа юкъедихьачарех ба мастера гIонча, фабрика комсомольски организаце секретара заместитель вола Батакиев Махьмад, мастера гIонча Мужухоев Мухарбик, вязальщицаш Бештоева Марем, Гагиева Мовлатхан, Нальгиева Iайшет, Ужахова Аьсет, дуккха кхыбараш.

СУРТА ТIА: станокий балхага хьожаш ба (аьрдехьара аьттехьа) М. Бештоева, М. Батакиев, М. Мужухоев, А. Ужахова.

Р. АУШЕВА сурт.

ЦаIдола политди

Самардийнахьа республике дIадихьар аргIанара цаIдола политди.

Парте областной комитета докладчикаша — бехктокхамеча партийни, советски, профсоюзни, комсомольски болхлоша, боахамий кулгалхоша, хIаьта иштта парте городской районнии комитетий докладчикаша къамаьлаш дир республика къахьегача коллективашка. Цар йовзийтар къахьегамхошта республика халкъа боахама 10 бетта балха итогаш, теркам тIабахийтар перестройка кхоачашъяра актуальни дешашта.

ХIанзара политди хьалхарчарел эргаш дар хьалха санна докладчикаша цхьан темагIа а доацаш дуккхача темаегIа къамаьлаш даь хиларца. ХIара районе къамаьл хилар шоай эггара саготагIдолча дешаех лаьца. Масала, Грозненски района коллективашка докладчикаша къамаьлаш дир «Коллективни подряд юрта боахаме къахьегам вIаштIехьбаккхара прогрессивни форма я» яхача темагIа. Шелковски районе къамаьлаш дир доаханга Iа доаккхийташ хьинаре болх бара хетадаь. Надтеречни районе керттера теркам тIабахийтар идеологически балха дешашта.

Эггара актуальни, вахара лоархIаме долча дешашта керттера теркам тIабахийтар докладчикаша кхыча районашка а.

КЪАХЬЕГАМА РЕСУРСЕХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА

Селхан Грозне, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически просвещене ЦIагIа хилар Къулбаседа-Кавказски регионе къахьегама ресурсех пайда эцилга тоадара хетаяь совещани. Цун балха юкъе дакъа лоацаш бар Москван, Краснодара, Ставропола, Уфа, Омска, Калинина городашкара, Дагестана, Черсий-Балкхарой, Къулбаседа-ХIирийчен автономни республикашкара партийни а советски а органий, министерствайн ведомствайн викалаш, СССР а РСФСР а Министрий Советий, ВЛКСМ ЦК, чурча гIулакхий министерствай бехктокхаме болхлой, кхыбараш.

Лоацца къамаьл а деш, совещани хьайиллар РСФСР Министрий Совета председатела заместитела Н. Т. Трубилина.

Цхьа бахьан доацаш хержаяц вай республика цу тайпара йоккха совещани чакхъяккхара. Вайцига белгала опыт Iоаьй производительни низех дикагIча тайпара пайда эцара организационни болх бара даькъе, хIаьта цун цхьадола лостамаш Российски Федераце кхыча регионашта накъадала тарлуш а да. Совещане ше къамаьл деш пох дийцар КПСС ЦК члена, парте Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева.

«Къулбаседа Кавказа автономни республикашка къахьегама ресурсех пайда эцалга тоадара де дезарех» доклад йир РСФСР Госкомтруда председатела А. П. Блохина.

«Къулбаседа Кавказа автономни республикашка бахаш бола болх бе мога нах общественно-пайданеча къахьегама юкъеозара хьакъехьара» РСФСР Министрий Совета решени кхоачашъярах хоамаш дир: Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела М. А. Керимова, Къулбаседа-ХIирий АССР Министрий Совета председатела М. Г. Цагараева, Черсий-Балкхарой АССР Министрий Совета председатела заместитела В. К. Сохова. Дагестански АССР Министрий Совета председатела заместитела Р. А. Абакарова.

Цул тIехьагIа гулбеннараштa хьалхашка къамаьл дир СССР чурча гIулакхий министра хьалхарча заместитела В. П. Трушина.

Омски областа колхозашкеи совхозашкеи гIишлошъеча ханна къахьегача бригадай къахьегамах шерагIа пайда эцарах а уж дукхагIа хилийтара де дезарех а дийцар: Н. С. Дьякова — Омски облисполкома къахьегама а социальни дешай а отдела заведующе, И. Т. Сотникова — Нохч-ГIалгIай АССР Урус-Мартановски райисполкома председатела.

СССР Минэнерго а СССР Миниюгстроя а лоархIамегIйолча объекташка болхлой кадрех шерагIа пайда эцара таронех совещане хоам бир Н. Н. Москвина — СССР Минэнерго болхлой кадрай а быта а управлене начальника, А. Н. Петухова — СССР Миниюгстроя кадрай а социальни дегIаахара а управлене начальника.

РСФСР моттигерча промышленноста предприятешка наха шоай цIагIа къахьегалга дегIадоаларах дийцар А. П. Вахромеева — РСФСР моттигерча промышленноста министра заместитела.

Башкирски АССР-е кооперативни а индивидуальни къахьегалга а дегIадоаладара практика йовзитар М. Х. Фаткулина — Башкирски АССР Госкомтруда председатела.

Союзни а автономни а республикашкара болх бе хьауха нах дIатIаийбараи дIатарбараи Калинински областа советски а боахама а органаша деш дар дIадовзийтар Л. Г. Остренкова — Калинински облисполкома председатела заместитела, областной планови комиссе председатела.

Совещане иштта къамаьлаш дир кхычар.

БархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета VII сесси

1988 ШЕРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЭКОНОМИЧЕСКИ СОЦИАЛЬНИИ ДЕГIАЙОАЛАЯРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНАХИ 1987 ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ЛЕЛАМАХИ

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела, Госплана председатела депутата А. А. МАЛЬСАГОВА доклад

Вай сесси, аьлар цо, чакхйоал вай общество революционни хувцамаш хулаш латтача хана. Массехк ди мара даьннадац советски халкъон дерригача прогрессивни адамленон Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 70 шу дизар деэдаь. Октябра идеалий кхоачалургбоаца дIахьалхашкахьа ахара низ хилар къаьгта бакъделга да КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленум чакхъяьнначул тIехьагIа вай обществана массе оагIорахьара перестройка яра процесс чакхйоаккхаш хилар.

Мехка чакхйоаккхаш йолча перестройка ший воздействи ю республика экономикана.

1987 шера НГIАССР экономически социальнии дегIайоалаяра Паччахьалкхен плана заданеш кхоачашъяра итогаша тешал ду халкъа боахама дерригача доакъошка гIа дIахьалхашкахьа баккхара. Боахама доалдара, къахьегам вIаштIехьбаккхаран цунна стимулировании ярап керда прогрессивни формаш юкъеххувлилга шерденнад, производство технически эргаяккхарен цунна реконструкци ярен масштабаш лакхъеннай. Промышленноста болхлоша продукци маьхалъяккхарен дукхагIа йола изделеш арахецарен 1987 шера итт бетта план кхоачашъяьй. Продукци арахецарен из маьхалъяккхарен 10 бетта план 101,3 процент кхоачашъяьй. Цу даькъе союзни подчинене йолча предприятешка гIолла — 99,9 процент, республикански подчинене йолчар — 106,1 процент. НГIАССР Министрий Совета подведомственни йолча предприятеша — 103.6 процент. Пятилетка шин шера план 101 процент кхоачашъе лерхI, планал совгIа 37 миллион сома маьха продукци маьхала а йоаккхаш.

Соахка цу ханаца нийсдича укх шера январь — октябрь бетташка республика промышленноста объем 2.5 процент дукхагIа хиннай, къахьегама овсарле 3 процент лакхъеннай. НГIАССР Министрий Совета ведомствагIа йолча предприятешка товарни продукци арахецилга 108,4 процентага кхоачаш дегIаденад. Цу даькъе моттигерча промышленноста министерстве гIолла — 110,7 процент, маькха-пекарнии макаронни промышленноста управлене гIолла — 113.5 процент. БIарча хьайийцача республике гIолла соахка укх ханаца нийсдича халкъа аша тоавараш арахецалга 111 процентага кхоачаш дукхагIа хиннад. Республике болх беш йола предприятеш технически эргаяхара, царна реконструкци яра деш дола балхаш дукхагIа хиннад. ДIабахача итт бетта цу гIулакхашка дIадахийтад пачхаьалкхен капитальни вложенеех 100 миллион сом е соахка цу ханачул 15 процент дукхагIа. Карара шу дIадоладелча денз 180 тайпа керда промышленни продукци производствана юкъейоалаьй. ДукхагIа хиннай моттигерча бийдалахи производствейча отходехи арахецаш йола продукци.

1987 шера Iалама хьалаш Iалаьмате во хиннадоллаше, дукха йола колхозаши совхозаши шоай планехи декхарехи лоархIаю. Кхоачашъе мегаш я хьайбаш, коа тIара оалхазараш, шура, фуаш, баьцадаараш, комсаш, чкъаьрий, тха. тхьамка эцара планаш. Республика боахамаш рентабельнегIа болх бе даьннад, тIехьадусаш дола боахамаш кIезигагIа хиннад. Веденски, Гудермесски, Малгобекски, Назрановски, Наурски, Советски, Шелковской, Ножай - Юртовски районаш тIехьадусаш дола боахамаш доацаш болх беш я.

Толаме болх беш я укх шера республика Госагропрома промышленность а. Соахкарча итт беттаца нийс-

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

Сийле хийла хьалхалаттарий

Доакъараш дукхагIа дахаран цар дикал лакхъяран тIехьа республика районашта, колхозашта, совхозашта, бригадашта, предприятейи организацейи подсобни боахамашта юкъе лаьттача социалистически яхьа итогашка а хьежа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос, НГIАССР Министрий Совето облсовпрофой ВЛКСМ обкомой соцам баьб.

Районашта юкъе:

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи карара кара тела ЦIе байракх, тешалаш, иштта 6000 сома маьха ахчан преми а луш.

Хьалхара моттиг

хьожаьй доахана хIара условни керта 21,5 центнер доакъара единицага кхоачаш цхьоалагIчеи шоллагIчеи класса доакъар Iалашдаьча.

МАЛГОБЕКСКИ РАЙОНА.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота, хIаьта иштта 3.500 сома маьха ахчан преми а луш

ШоллагIа моттиг

хьожаьй доахана хIара условни керта 21,2 центнер доакъара единицага кхоачаш цхьоалагIчеи шоллагIчеи класса доакъар Iалашдаьча

УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота, хIаьта иштта 2000 сома маьха ахчан преми а луш

КхоалагIа моттиг

хьожаьй доахана хIара условни керта 20,3 центнер доакъара единицага кхоачаш дикал йола доакъар Iалашдаьча

НАЗРАНОВСКИ РАЙОНА.

Боахамашта юкъе:

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи карара кара тела ЦIе байракх, хIаьта иштта фонда йоагIачул тIех цхьа автобус, доакъар кийчдеча техника ши единица а луш

Хьалхара моттиг

хьожаьй доахана хIара условни кертана 33,6 центнер доакъара единицага кхоачаш дикал йола доакъар Iалашдаьча Надтеречни районе

«Озерный» совхоза.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота, хIаьта иштта фонда йоагIачул тIех цхьа мовхьаш кхухьа автомашина, доакъар кийчдеча техника цхьа единица а луш

ШоллагIа моттиг

хьожаьй доахана хIара условни кертана 29,5 центнер доакъара единицага кхоачаш дикал йола доакъар Iалашдаьча Ачхой-Мартановски районе

«Белореченский» совхоза.

Доахана хIара условни керта 29,3 центнер доакъара единицага кхоачаш дикал йола доакъар Iалашдаьча Урус-Мартановски районе

Мичурина цIерагIча совхоза.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Диплом, хIаьта иштта фонда йоагIачул тIех доакъар кийчдеча техника ши единица а луш

КхоалагIа моттиг

хьожаьй, доахана хIара условни кертана 29,1 центнер доакъара единицага кхоачаш дикал йола доакъар Iалашдаьча Ачхой-Мартановски районе

«Урожайный» совхоза.

доахана хIара условни кертана 28,7 центнер доакъара единицага кхоачаш дикал йола доакъар Iалашдаьча Назрановски районе

«Экажевский» совхоза.

Бригадашта юкъе:

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи памятни вымпел, тешалаш, 1000 сома маьха ахчан преми а луш, хIаьта иштта эргIагIа йоацаш йохкара ши «Жигули» яха легкови автомашина а къоастаеш

Хьалхара моттиг

хьожаьй Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза мехотряда коллектива (начальник Н. Шахтамиров);

«Ножай-Юртовское» яхача боахамашта юкъерча предприяте доакъар кийчдеча коллектива (бригадир А. Алхотов);

Наурски района «Наурский» яхача совхоза доакъар кийчдеча бригада коллектива (бригадир Р. Авдуев).

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота, 800 сома маьха ахчан преми, хIаьта иштта бригада хIара болхлочоа мах боацаш СССР гIолла го баккхара туристически путевка а луш

ШоллагIа моттиг

хьожаьй Шелковски района «Виноградный» яхача совхоза доакъар кийчдеча бригада коллектива (бригадир М. Чоматов);

Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза доакъар кийчдеча бригада коллектива (бригадир Б. Кодзоев);

Шелковски района «Коминтерн» яхача колхоза доакъар кийчдеча бригада коллектива (бригадир В. Завьялов);

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Диплом, 500 сома маьха ахчан преми, бригада хIара болхлочоа мах боацаш СССР гIолла го баккхара туристически путевка а луш

КхоалагIа моттиг

хьожаьй Шалински района «Московский» яхача совхоза доакъар кийчдеча бригада коллектива (бригадир А. Кузумов);

Сунженски района XX-ча партсъезда цIерагIча колхоза доакъара кийчдеча бригада коллектива (бригадир А. Глуховцев);

Надтеречни района «Знаменский» яхача совхоза доакъар кийчдеча бригада коллектива (бригадир А. Умаров);

Советски района Кирова цIерагIча колхоза доакъар кийчдеча бригада коллектива (бригадир И. Уляшов).

БархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета VII сесси

1988 ШЕРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЭКОНОМИЧЕСКИ СОЦИАЛЬНИИ ДЕГIАЙОАЛАЯРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНАХИ 1987 ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ЛЕЛАМАХИ

(Инстедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

дича продукци арахецилга 15,3 процент лакхденнад. Укх шера промышленни продукци арахецара план 111 процент кхоачашъеш я, къахьегама овсарле лакхъялара план — 108,7 процент, соахка цу ханаца хинначунца нийсйича 111,1 процент дегIа а йоагIаш.

1987 шера дIахо дегIаенай транспорт. «Чечингавтотранс» объединене 1987 шу чакхдоалаш 14,5 миллион тонн халкъбоахама мовхьаш дIа-юха хьоргда, 1986 шераца нийсдича 8,7 процент дукхагIа а хьош. ДIахо дегIаенай бувзамхой база а.

Бахача наха бытовой гIулакхаш дара план а кхоачашъеш я.

НонагIо балхаш ду республика гIишлонхоша а. Наха чубаха цIенош, школе даха ха йоацача берий учрежденеш, школаш, больницаш хьалъяьяхара планаш кхоачашъе мегаш я.

Отчет еча шера дукха балхаш чакхдаьхад городен нах бахача моттигашкен цхьалхо еш. Материальни таро лакхъяра, наха коммунальни гIулакхаш дара, къахьегамхой культурно - бытовой хьалаш тоадара тIаерзаяь мероприятеш чакхъяьхай.

ДIахо докладчико дийцар, сессега хьажа хьаеннача 1988 шера республика экономически социальнии дегIайоалаяра Паччахьалкхен плана хьокхамех. План оттаяьй парте XXVII съезде, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий, паччахьалкхен предприятех долча СССР Закона положенешка хьежжа, харжархой наказаш теркал а деш, предприятей, объединеней, министерствайи ведомствайи, моттигерча Советий горисполкомийи райисполкомийи предложеней ларда тIа.

1988 шера 1 январе денз юкъедоал паччахьалкхен предприятех дола СССР Закон, тIаккха овлангара хувцалу план кхоачашъяра механизм. Боахама расчетен самофинансированен принципаш дегIаахара, экономикана управлени еча къахьегама коллективаша шерра дакъа а лоацаш, производственни болх вIаштIехьбоаккхача демократически лардаш шеръяр дегIадоаладара эшаш дола хьалаш хьакхоллаш да. Халахете а, боахамашта доал даран хано дIадехарийи кердача формашка производственни коллективаш кийчъелга массанахьа а толаме чакхдалац вай. 1988 шера дукхагIа хургья Госприемка юкъейоалаяь предприятеш. Цунца цхьана царех дукхаярашка воча хьал тIа я технологически оборудовани, ира проблема йолаш дус измереней, тохкамеи тIахьожамеи средствашца производство эсала Iалашъяь хилар. Болхлой моттигаштеи технологически процессаштеи аттестаци елга формально леладу, гарантийни дикал йола продукци арахецара тIадерзадаь а дац.

1987 шера республика 10 предприяти йиззача хозрасчетагIа, самофинансированегIа болх беш яр. Цар хозрасчетни балха ларде льацаб пайда, лоархIамегIа бола обобщающи экономически хьокхам, цар производственнии социальнии дегIаахар Iалашдеш бола керттера хьаст из хиларах тарра. Йиззача хозрасчета тIа яьхача предприятех 10 бетта планаш кхоачашъяьяц «Оргтехника» объединене, НПО «Промавтоматика», мединструментий Гудермесски заводо мара. БоагIаш бола пайда ца беш йисай ворхI предприяти. Продукци дIакхахьийтара декхараш а лоархIаш, из маьхалъяккхара укх шера 10 бетта план 98,1 процент мара кхоачашъяьяц. Республика хIара йиълагIа йола предприяти цу хьокхамех лоархIа ца еш йисай.

1988 шера йиззача хозрасчета тIеи самофинансироване тIеи яргья республика дукхагIйола предприятеши организацеши. Паччахьалкхен предприятей коллективаш, эггара хьалха цар кулгалхой, цу бехктокхамеча балха цIенхаштта кийчбала беза. Экономика дика хургйолаш, эргаяккхара бокха лоархIам болаш да ресурсашта кхомбар. Динза даргдоацаш да ресурсаш лораяра, бийдал, материалаш, доагор, энерги, юрта боахама продукци, ерригa Iалама ресурсаш мамогга кхояра тIаберзабаь никъ кхы а хьинарегIа чакхбоахилга.

Республика экономика лард хьалха а санна 1988 шера доагора - энергетически комплексах латтаргья.

2,6 миллиард квт. сахьат электроэнерги яккха, 4,5 миллион тонн мехкдаьтта (конденсатаца), 1,5 миллиард кубически метр газ яккха лаьрхIад НГIАССР.

Доккхий лехама-тохкама балхаш чакхдоахе а, республике мехкдаьтта ганзаш юхеюсаш я, цудухьа планагIа лаьрхIад 1987 шерарчул 4,4 процент кIезигагIа мехкдаьттен 2,5 процент кIезигагIа гази яккха. ДIахойодача хана республике мехкдаьтта доаккхилга дегIадоаладар дукхагIдолча даькъе дувзаденна хургда мехкдаьтта доалла керда моттигаши геттара кIоаргара тIоанаши хьадел- ларца.

Керда технологически комплексаш хьалъяра, Iилманеи техниканеи керда карагIдаьннараш юкъедоаладара, энерги лораеш йолча технологехи оборудованехи, технологически процессашта управлени яра микропроцессорни техниках пайда эцара балхаш чакхдоахаргда мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимически промышленносте.

Машиностроене продукце удельни боарам а лакхлуш боагIа. ДукхагIа дегIадоагIаргда доакъош: приборостроени — 17,2 процент, электротехнически — 8,2 процент, мехкдаьттапромысловн оборудовани арахецилга — 6,8 процент. Производства объемаш дукхагIдолча даькъе дегIаухаргья цун технически боарам дунен тIарча стандарташка хьежжа бола прогрессивни оборудовани хьаярен цунах пайда яцарен чотагIа.

1988 шера договораш дара республике арахецаргья 2090,6 миллион сома маьха промышленни продукци, 1987 шерарчул 3,6 процент дукхагIа. 1987 шераца нийсйича 9,4 процент дукхагIа а хулаш, 520 миллион сомага дIакхоачаде дезаш да халкъа эша товараш арахецилга. Из дикка дукхагIа да комплексни программагIа лаьрхIача боарамал. Дукхача предприятеша нонагIо кердайоаккх арахецача продукце номенклатура.

Цунца цхьана белгалдаккха деза, ерригача министерстваша, ведомстваша, предприятешеи организацешеи халкъа эша товараш арахецара йоагIаш йола терко ца елга. 1987 шера республико план кхоачашъяьяле а, 20 предприяти йисай заданеш кхоачаш ца еш.

Республика Министрий Совета доалахьарча предприятеша 1988 шера кхоачашъе езараш низкъала планаш я. ДоговоргIа арахецаш йола промышленни продукци маьхага диллача 7,4 процент дегIайоалае еза, цу даькъе моттигерча промышленноста министерстве гIолла 10,5 процент, маьхк йоттача а макаронни а промышленносте 6,1 процент. Арахецача продукце ассортимент дикка кердайоаккхаргья. Производства боарамаш къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхара, отход йоацаш продукци хьаяра технологи юкъейоалаяра чотагIа лакхде лерхI.

ГIишлон материалаш, хьалхарча аргIана кирпишк арахецачара хьал чIоагIа чоалхане да. Хьалхарча шерашка а санна 1987 шера а «Чеченоингушстройматериалы» объединене план кхоачашйиц. Шера хьае езача 170 млн. кирпишках 20 млн. гаргга хьа ца еш йиса мегаш я. Укхазара хьадоагIа дукха нах балхара дIабувлаш хилар, болхлой квалификаци лоха хилар.

1988 шера кирпишк 1987 шера боараме арахеца лерхI, кхоачашъе тарлу план 12 процент лакх а еш. Объединени йиззача хозрасчетаген ше шийна финансировани ярген йоакх. ГIишлош кирпишкаца Iалашъяра гIулакх чIоагIа низкъала хургда. Ма могга берррига низ тIабахийта беза заводашка арахецача кирпишка дикал тоаяра, цунна нийса транспортировка яра, моттигашка лораяра, кирпишк кIезигагIа йохаргйола гIулакх вIаштIехьдаккхара, хIаьта иштта проектагIа кхыйола материал дIаяхийта езача кирпишках пайда ийбе йиш яц.

1988 шера республике капитальни гIишлош хьалъяра плана социальни де лерхIараши декхараши приоритетно къоастадара йола ориентаци чIоагIъю. 1988 шера республике гIолла капитальни вложеней юкъара боарам 5,4 процент алсамбоале, 1987 шера хинначунца нийсдича социальни сферана дIахьожаяьча средствий боарам 17 процент дегIабоагIаргба. Финансировани яра чотагIа социально - культурни сфера болх бе йолайолийташ йола объекташ дукхагIа хургья, чуIе фусамаш хьалъеча 6,3 процент, юкъара образовательни школаш 2,3-зза, деша даха ха йоацача берий учрежденеш 25 процент.

Къаьстта сихача темпашца хьалъе лаьрхIад республика Министрий Совета чуйоагIа объекташ. Капитальни вложеней боарам 1987 шераца нийсбича 29 процент дегIабоагIарба. 1988 шера чуIе цIенош 69,6 эзар квадратни метра боараме хьалде лерхI, 1987 шера 53,8 эзар квадратни метр хиннача, республике эггара хьалха кагирхой жилой комплекс г. Грозне хьалъе лаьрхIад. Кхы тIа 9032 дешара моттиг тIаккхетаргья общеобразовательни школашка 1987 шера 2888 моттиг хиннача, вешта аьлча 3,1-зза дукхагIа, цу даькъе юрташка 3,3-зза дукхагIа. 890 моттига лаьрхIа деша даха ха йоацача берий учрежденеш хьаергья 1987 шера 420 моттиг мара ца хиннача.

УнахцIено лораеча 1987 шера планагIа лаьрхIа хиннача 30 процент дукхагIа капвложенеш хьакъоастаю.

1988 шера паччахьалкхен централизованни капитальни вложеней чотагIа лоархIамегIдола производственни низаш болх бе доладалийта лерхI. «Грознефтеоргсинтез» каталитически крекингировани еш йола комплекс болх бе йолайолийтаргья. Аргуне шера 10,8 млн. сома маьха продукци арахеца низ хургбола «Красный молот» завода филиал, Грозне «Металлист» завода филиал болх бе йолаялийта лерхI. Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене йоккха панельни цIенош хьадеш йола Аргунски завод 180 эзар квадратни метр чуIе цIенош хьадара низ дIа а кхоачабеш шеръергья. ХьатIадоагIача шера Кхачан программа кхоачашъеча эшаш дола цхьадола низаш эксплуатаце дIадала лаьрхIад.

96 км. автомобильни никъ, царех 36 км. колхозий, совхозий боахама чура наькъаш а долаш, эксплуатаце дIабала лаьрхIад.

1988 шера план оттаеш теркаме ийцай болх беш йола производстваш техничически эргалъха - тоаярген реконструкци ярген дIаяхийта лаьрхIача капитальни вложеней боарамех предприятешеи организацешеи енна предложенеш. Цу гIулакха 141,5 млн. сом ахча хьожаде лаьрхIад.

Моттигерча Советий исполкомаша, организацеша, предприятеша, министерстваша, ведомстваша ма могга средстваши ресурсаши оарцагIъяхарца болх хьинаре вIаштIехьбаккхарца кхоачашъе йиш йолаш я хьатIадоагIача шера гIишлош хьалъяра программа. ХIаьта из ма хулла кхоачашъе еза, хIана аьлча, укх шера цу гIулакха цIенхаштта кхоачамбоацараш да. Укх шера 10 бетта итогаша хьахьокх республике гIишлош еча геттара во болх беш хилар, къаьстта соцкультбыта объекташ хьалъеча. Геттара во болх бу республика Министрий Совета объекташка (заказчикаш — горисполкома а, Министрий Совета а УКС-аш).

ГIишлош еча къаьстта кхоачамбоацараш гучадувлийт республика керттерча подрядни организаце — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене. 1986 шераца нийсдича цу коллектива ший низаца кхоачашдеча подрядни балхий боарам 9 процент дегIабенаб. Цхьабакъда, цо 10 бетта план 92 процент мара кхоачашъяьяц. ДукхагIча даькъе республика Министрий Совета социальни объекташ хьалъяра планаш кхоачаш ца еш юс.

Республика Госагропрома гIишлонхоша шоай низаца гIишлон балхаш дара боарамаш лохду. Соцкультбыта объекташ хьалъелга шердац «Грозтрубопроводстрой», «Чеченингушводстрой» трестий коллективаша, иштта кхычар.

Массаза республика Министрий Совета тIахьожама кIала хиннад, аьлар докладчика харжархой наказаш кхоачашдара гIулакх. Керттерча даькъе социально-культурни сфера объекташ хьалъяра дешаш къоастадарца дувзаденна наказаш. XII-ча пятилетка шерашка кхоачашде а дезаш харжархоша даьча 221 наказах 67 кхоачашдаьд. ХIанз кхоачашдаь доалаш латт 49 наказ. 1988 шера планагIа кхы 26 кхоачашде лерхI.

Цунца цхьана министерстваша, ведомстваша, моттигерча Советий исполкомаша шоашта доагIаш дола харжархой наказаш кхоачашдеча долаш дола кхоачамбоацараши динза дисараши дIададара йоагIа выводаш яьяц. 1988 шера план оттаяра болх чакхбоалаш харжархой наказаш динза кхоачашдара хьалда де дезараш тIаэца деза.

Докладчика агропромышленни комплекс дегIакхувлалара проблемашта теркам тIаэзар. Плане керттера моттиг дIалоац эффективность лакхъяра чотагIа лаьттани хьайбаи продукци дукхагIа яккха езаш хиларо. БIарчча хьайийцача продукци 1987 шераца нийсдича 3,5 процент тIаккхетаргья, къахьегама овсарле — 2,5 процент. Дерригa ялат 13,7 эзар тонн дукхагIа чуэцаргда. Дулх (доадаь долаш) соахкарча боарам тIа дусаргда, шура — 4 эзар тонн дукхагIа йоаккхаргья, фуаш — 4 млн. гулдергда. Юртбоахама продукци эцара боарамаш XII-ча пятилетка лаьрхIа чIоагIъяьча планашка хьежжа оттадаьд.

Юрта боахама валови продукци 697,3 млн. сомага кхоачаш хургья, из пхе шера плана расчетел 48,5 млн. сом дукхагIа я. Укхаза хоадамбеш хургда юртабоахама производствана интенсификаци яра кIийлен тIа колхозаша, совхозаша юрта боахама продукци дукхагIа яккхар. Интенсивни технологегIа хьалкхедеш дола ялат 84 эзар гектарага дIакхоачаде лаьрхIад. Хьайбаш леладеча ерригa тIаккхеташ йола продукци хьайбай, коа тIарча оалхазарий продуктивность лакхъяра чотагIа хилийта лерхI. Юрта боахама материальни база дегIакхувлара йоаггIа мероприятеш чакхъяха лаьрхIад.

Дукха резерваш я предприятей подсобни юрта боахамаш, гражданий шоай подсобни боахамаш, коллективни бешамаш, огородаш лелаелга шерра дегIакхувлача. 1988 шера республика колхозашеи совхозашеи бахача нахара дохкаргда: эзар Iасилг, 14 эзар хьакхий хурск, 7 эзар Iаьхарг, 1030 эзар къона коа тIара оалхазараш. Республика бешамаш лелаечарна 3 эзар участок хьакъоастаергья, 13 эзар сага индивидуальни чуIе фусамаш хьалъяра лаьрхIа участкаш лургья. Бахача наха кирпишк, аьшкбетон, щебенка, гIум, кхыйола гIишлон материалаш хургйолаш поставкаш яра план дикка шеръе лаьрхIад. Цу дерригача гIулакхаша бахача наха кхы тIа юртбоахама продукци яккха таро лургья.

Наха маьхах гIулакхаш деча а низткъала план оттаю, цун боарам 130 млн. сом хургба, 1987 шера планаца нийсбича 15 процент лакхагIа, хIаьта 1987 шера план 94 процент мара кхоачашъяьяц. Цудухьа фактически боарам 20 процент совгIа лакхбе лерхI. Къаьстта теркам тIабохийт юрташка деча бытови гIулакхий боарамаш лакхдаран дикал тоаяран. Цхьабакъда, белгалдаккха деза бахача наха гIулакх дара боарам дикка тIехьабуcаш хилар. Республикерча 131 предприятех 75-не маьхах гIулакх дара план кхоачашйиц, 42-не бытови гIулакх дара план. Кхычахьарчул вогIа къестаду уж дешаш маьхах гIулакх дара план 55 процентн бытови гIулакх дара план 63 проценти мара кхоачаш ца яьча Госагропрома. Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене план 61 а 32 а процент мара кхоачашъяьяц, респотребсоюза — 66 а 72 а процент, «Чеченингушстройматериалы» объединене — 51 а 35 а процент.

Моттигерча Советашта, министерстваша, ведомстваша гIулакх дара сферана кулгалделга чIоагIде, наьха хIанзарча дIадехарашка хьежжа цун балха перестройка е еза. Цу гIулакха шерра юкъеувза промышленни предприятеш, колхозаш, совхозаш — керттерча даькъе бахача наьха чуIе фусамашта ремонт еча, уж хьалъеча, бешамаш оахача, юртбоахама продукцена транспортировка еча из чакхйоаккхача новкъостал дара.

Баха нах халкъа потребление товаращца, маьхах деча гIулакхашца Iалашбеча кхы а дукхагIа лоархIам тIаэц кооперативаша. Цунца цхьана моттигерча Советий исполкомаша кооперативни деятельноста тайптайпара формаш вIаштIехьъяхара таронех бизза пайда эцац. Кооперативаш вIашагIйоккхачара, уж болх бе йолайолийтачара хьал лоаццача хана тоаде деза.

Общественни кхача юкъе а болаш паччахьалкхени кооперативнии торговле розничи товарооборота боарам 1988 шера планови базаца нийсдича 3 процент дегIабоагIаргба, фактическичунца нийсбича 8 процент, хIаьта из 955 млн. сом хул. Цхьан сага лаьрхIа розничи товарооборот 773,3 сом хургья, 1986 шера 576,6 сом хиннача.

1988 шера Iалам лорадара объекташ хьалъяра 3,23 млн. сом дIадахийта лаьрхIад. Аргунера канализаце очистни сооруженеш хьалъяь йистейоахаргья. Ерригача предприятешка вIашагIъехкай 1988 шера чакхъяха аьнна г. Грознера, бIарччача республикера санитарнии экологически хьал тоадара йола организационно - технически мероприятеш.

Бухсоцшаш А. А. Мальсагова аьлар, 1988 шера план республика дIахо социально-экономически дегIакхувлалга сихдара долча керттерча балхий программа я. Из план кхоачашъяр духьа тIатеIIа болх бе безаргба объединеней, предприятей къахьегама коллективий, хьинаре организаторски болх бе безаргба партийни, советски, боахамий органий. 1988 шера кердача хьалашка къахьегара предприятей болх лерттIа вIаштIехьбаккхарах тийша хургба дерригача гIулакха толам.

1988 ШЕРА ЙОЛЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТАХИ 1986 ШЕРА БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРАХИ

НГIАССР финансай министра депутата П. И. ГОЛЕЩИХИНА доклад

1988 шера йолча НГIАССР Паччахьалкхен бюджетахи 1986 шера бюджет кхоачашъярахи доклад йир НГIАССР финансай министра депутата **П. И. Голещихина.** Цо белгалдаьккхар, Нохч - ГIалгIай АССР паччахьалкхен бюджета чулоацами структуреи вай парте чакхйоахача экономически политикага хьежжа хилар, цо новкъостал дергда республика халкъа боахами культуреи дIахо дегIакхувлара. Пайда барга а дIадохийтачунга а диллача 1988 шера йола республика бюджет 274,3 миллион сома маьха я, из хул 1987 шера хиннача бюджета боарамал 17,3 процент дукхагIа.

Бюджета доходаш хьалха санна керттерча источникех я хьахулачох йоаха налог, из хул 307,9 миллион сом. ТIадоагIача шера республика бюджете цу источникера дIадохийтаргда 44 процент е 135,8 миллион сом. Предприятешеи боахамий организацешеи баьча пайдах хьачутелаш дар хургда 33,3 миллион сом, цу даькъе союзнии республиканскии (РСФСР) доалахьарча промышленноста объединенеша, предприятеша беча пайдах хьателачох еш йола отчисленеш 2,2 миллион сом хургья.

Нахагара хьаийеча подоходни налогах еш йола отчисленеш 70,6 миллион сом хургья. Укх шера саг йоалаянза болча, цхьан бахачен дукха дезал болчеи нахагара йоаха налогаш СССР-е кIезигагIа хилийта лерхI, хьалхарча шера керте цхьана керда вахар а дилла, бахаш бола гражданаш налогах мукъабалийтарца дувзаденна да из. Кооперативни а общественни а предприятешкареи организацешкареи планагIа бюджете дIачудахийта лерхI 4,5 миллион сом, уж шера бюджете дIачудохийтар 3,9 миллион сом мара доацача (цу даькъе потребительски кооперацера 3432 эзар сом). Колхозашкара йоаккха подоходни налог хургья 1,9 миллион сом.

Паччахьалкхен чура, кхаж боагIаш йола заемаш маьхалъяхарах дикка дукхагIа хилийта лерхI доходаш (7,5 миллион сомагара 11 миллион сомага кхаччалца), цунах 50 процент йола отчисленеш е 5,5 миллион сом дIачугIоргда моттигерча бюджеташка. Денежно - вещевой лотерея билеташ маьхалдахарах шера планагIа 750 эзар сом доходаш е лерхI.

1987 шера бюджетера дIа а хьожадаь халкъа боахама финансировани ергьяр хургда 59 миллион сом е бюджета боарамах 21,5 процент дар. 1987 шераца нийсдича 105,8 процентага кхоачаш лакх а луш. Цу даькъе агропромышленни комплексага дIадохийтаргда 10,9 миллион сом, жилищно - коммунальни боахамга — 33,4 миллион сом.

1988 шера социально-культурни мероприятеш чакхъяхара хьожаде лерхI 203,8 миллион сом, из хул укх шера планагIа лаьрхIачул 37,7 миллион сом дукхагIа е 22,7 процент. Из иштта дегIаденадац хьалхагIа. Алапе боарам хургба 110,7 миллион сом, 8,6 процент из дегIа а боалабеш. Капвложене дIадохийташ дар 20 процент дукхагIа а хулийташ, 55,8 миллион сомага дIакхоачадергда.

Халкъа образованега дIадохийтаргда 119 миллион сом, из 24,6 процент дукхагIа а хулийташ. Общеобразовательнии профессиональнии школана реформа яра йола тIеххьара этап чакхъяккхара дIадахийта лаьрхIад 3,2 миллион сом.

1988 шера республикерча общеобразовательни школашка дешаш хургва 244,8 эзар дешархо.

Республика паччахьалкхен бюджета средствай чотагIа 1988 шера культуран искусстваи 1006 учрежденена доалдеча дIадохийтаргда 11 миллион сом.

1988 шера йолча бюджетах унахцIено лораеча дIадахийта лерхI 64,3 миллион сом, укх шерарчул 21 процент е 11,1 миллион сом дукхагIа. Юрташкарча больницашка дукхагIа хургда больнични маьнгеш. ЙоккхагIа хургья амбулаторно-поликлинически учрежденей сеть а.

Докладчика белгалдаьккхар, хIанзарча хано дIадехаш махиллара халкъа образоване, культура, унахцIено лораяра учрежденеша хIанз а тIехьа шоай болх эргабаьккха ца хилар. Дукха моттигаш нийслу волокита лелаеш, паччахьалкхен средстваш дIаухийталга телхадеш, планагIа лаьрхIачул дукхагIа болхлой лелабеш, моттигаш нийслу недостачаш еш, доагIачул дукхагIа ахча дIаухийташ, хIамаш лечкъаеш.

Республике хIанз а тIехьа йизза кхоачашъеш яц школьни реформа яра йола мероприятеш. Кердача дешара шера 832 школьник деша йиш йоацаш висар — кхо школа эксплуатаце дIаеннаяц (Ножай - Юртовски районера Алероевскии Центароевскии, Советски районера Йоккха Варанды яхача юртара яр). Болх бе йолаеннаяц 1070 моттиг хила еза 8 берий беш. Дешара шу дIадолалуча хана эксплуатаце дIа ца луш йисай г. Грознера музыкальни школа, дIадала тIехьадаьннад городской культура ЦIа. Нахагара мах а боаккхаш, царна гIулакх делга эсала вIаштIехьдаьккхад культура учрежденеша.

Республикерча цхьайолча дарбан - профилактически учрежденешка телхаю оттаяь совместительства порядок. Цхьаболча лораша болх бу шин, кхы тIех йолча ставкех.

Йилла ха а чакхъялалехьа дукххача больницашка кIаьдача инвентара списани еш моттигаш нийслу.

УнахцIено лораяра йолча учрежденей доалахьарча автомашинех пайда ийбара даькъе а порядок оттаяьп.

Укх шера, республика бюджета доходни дакъа, аьлар докладчика, Iалаьмате низкъала чакхдоаккхаш да. Масала, 9 бетта доходаш яра республика Паччахьалкхен бюджет 95,8 процент мара кхоачашъяьяц, хьа ца кхоачаш дисад 7,8 миллион сом. Чоалханеча хьале да районийи городийи бюджет кхоачашъелга а. Потребительски коопераце розничи товарооборота план кхоачаш ца еш мах барах кхы тIа а луш йолча налогах моттигерча бюджеташка дIа ца кхоачаш дисад 3300 эзар сом. ЦIенхаштта тIехьаюсаш я Ножай - Юртовски, Грозненски, Сунженски районаш, Респотребсоюза правлене мела къестаду экономика дешаш. Эффективность лакхъяра даькъерча дукххача резерваех пайда ийбац, хьахулаш хIама а доацаш, дукха ахча дIаухийташ моттигаш нийслу, пайда бара план кхоачашйиш.

Алкогольни продукци йохкарах кхоачаш ца юлуш йиса налог меттаоттаяра 1987 шера республикерча министерстваштеи ведомствашкеи йоагIачул дукхагIа задани еннаяр 12500 эзар сома маьха халкъа эша товараш арахецара, бахача нахагара мах а боаккхаш, царна 3308,3 эзар сома маьха гIулакх дара. Царех бюджете хьачудала деза баьча пайдах дола 933,4 эзар соми мах барах йолча налогах дола 706,3 эзар соми.

Цу доходий ахчах доккха дакъа хIанзлехьа хьачукхаьчад, хIаьта из кхоачамболлаш дац, дефицит йолча алкогольни продукцех хьа ца кхоачаш дисар юхаметтаоттадара.

Бюджета дохода керттерча источникех цаI я паччахьалкхен предприятеша шоаш беча пайдах хьателаш дар. 1987 шера йолча бюджете из хилар 27 миллион сом, 1988 шера йолча бюджета доходе хилийта лаьрхIад из 33,3 миллион сом. Укх шера НГIАССР ерригa министерстваши ведомстваши хьанийцача бюджета хьалхашка шоай декхараш кхоачашдеш я. Цхьабакъда, дукхача предприятеша, нийсагIа аьлча 25,6 процент яраша, кхоачашйиц 4,9 миллион сома маьха йола план, бюджете цар хьа ца кхоачийташ йисай 2,5 миллион сом доходаш. Из иштта дале а, финансови ресурсай резерваш дикка дукха я. Моттигерча боахама предприятешка хьахулаш хIама а доацаш, 9 бетта дIадахийта ахча 3,5 миллион сом да, банковски кредит бахьан долаш планал совгIа яь расходаш 1,1 миллион сом да.

Моттигерча промышленноста министерстве гIолла банкана дIа ца луш ха тIехьаялийта дукха декхар да, поставщикашта ахча дIа ца луш йола счеташ а дукха я. Из бахьан долаш цун предприятеша хIара шера тел цхьа миллион сома маьхал тIех йола проценташи пении, 9 бетта итогех цар дIаленнал 773 эзар сом. Министпрома предприятей шоай оборотни средствaех ца тоъаш да 2,9 миллион сом, из юхаметтаоттадара деш хIама а дац. КIезиглуш дац дебиторски хьисапе доалаш дар а, из да 4,9 миллион сом.

Жилищно - коммунальни боахама министерства ца беш биса пайда 41,5 эзар сом ба. Кхаь предприяте планагIа лаьрхIачул тIех зе даьд. Ужжал предприятеш йисай пайда бара план кхоачаш ца еш. Цу министерстве гIолла хьахулаш хIама а доацаш дIадахийтар 717 эзар сом.

Жилищни боахама органаша мела леладу квартплатах тIадиса декхар хьадоаккхалга.

Торговле предприятей балха анализ а еш, докладчика белгалдаьккхар, финансировани яра кердача хьалашка а яьнна, торговли болх беш йола биъ бутт совгIа ха йолга. Цунах хьахиннар фуд-теш? Моттигерча торгаша кхоалагIча квартале доходий план 92,3 процент кхоачашъяьй, хьа ца кхоачаш дисад 314 эзар сом, цу даькъе хьахулаш хIама а доацаш дIаахийтар 23 эзар сом а долаш. Товарооборота план укх шера кхоачашъеш яц. Нийс бетта торговлегара хьа ца кхоачаш дисад 14 миллион сом.

Республикерча промышленни предприятеша Iалашдыц яьча договорехи бартбаьча спецификацехи товарашта поставкаш елга. Нийс бетта госторговле организацеша дIа ца дохьийташ дисад оттабаьча маьхах дохка дезаш дола 6,2 миллион сома маьха товараш. Товарооборот айяра резервех цаI я договорни маьхах дохка деза къаьстта чIоагIа могни дола товараш дукхагIа арахецар. Цхьабакъда, хIанз а тIехьа республике уж товараш кIезига хьаду, оттаяь планаш кхоачаш а яьц. Укх шера нийс бетта 153 эзар сома маьха уж изделеш дIа ца кхоачийташ йитай Назрановски трикотажни фабрика. 501 эзар сома маьха — «Силуэт» яхача производственни объединене.

Автонаькъаш декхарен ремонт яреи йолча производственни управлене пайда бара план 66 процент мара кхоачашъяьяц, бюджета 206 эзар сом декхарийла я из. Фу бахьан да цун? Нийс бетта хьахулаш хIама а доацаш дIадахийтад 178 эзар сом.

Газ Iалашъяреи газ чуйиллареи производственни объединене пайда бара план 72,5 процент мара кхоачашъяьяц, цунга дIа ца кхоачаш дисад 910 эзар сом, кредиторий тIадиса декхар 2,6 миллион сома маьха да.

ГIишлон материалий промышленносто пайда бара план 65 процент мара кхоачашъяьяц, тIа-тIа кIезигагIа арахец цо кирпишкаш.

Кхы цIаькха а эффективностах лаьца. ХIара шера театрально - зрелищни организацешта дотацена лаьрхIа бюджетера дIахьежаду цхьа миллион совгIа сом. Фу дуктеш цу дотаце чотагIа? 40 процент мара пах хилац зрительни залашка. ДукхагIбола артисташ бе безачох 10—20 процент мара болх беш бац, хIаьта, масала, гIалгIай труппа ах шу совгIача хана вIалла болх беш хиннаяц, цхьабакъда, массане а доагIаш дола алапи дIанийдаьд.

«КПСС XXVII съезда решенешка хьежжа социально-экономически дегIаахар сихдара даькъе халкъа депутатий Советий лоархIам дIахо а айбара, бехктокхам чIоагIбара де дезарех» 1986 шера 25 июле КПСС ЦК, СССР Министрий Совето баьча соцамга хьежжа, союзнии республикански доалахьарча предприятеша, объединенеша шоаш беча пайдах цхьа дакъа хьател моттигерча бюджета дохода лаьрхIа. 1987 шера Нохч-ГIалгIай АССР бюджете дар иштта луш долча ахчах планагIа хьачукхача дезаш 2139 эзар сом. Накоплений планаш кхоачаш ца ярах автономни республика бюджете укх шера нийс бетта царгара хьакхаьчар 395 эзар сом мара хиланзар. «Красный молот» заводагара СССР бюджете дIа ца кхоачаш дисар 300 эзар сом, хIаьта НГIАССР бюджете хьа ца кхоачаш дисар 162 эзар сом.

«Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене потребителашка дIа ца кхоачийташ йисай 5749 эзар сома маьха продукци. СССР бюджета хьалхашка ший декхараш кхоачаш а ца деш, цунна тIадисад 3211 эзар сом, НГIАССР бюджете дIа ца кхоачаш дисад 227 эзар сом. Паччахьалкхенна пайда бара план а бюджете ахча дIадалара декхараш а кхоачашдаьдац Грозненски швейнии производственни объединене.

Нохч - ГIалгIай Госагропрома предприятеш, цу даькъе пищекомбинаташ декхарийла я шоаш беча пайдах НГIАССР Паччахьалкхен бюджете ахча дIатела, хIаьта уж паччахьалкхенна зе а деш, болх беш я. ПланагIа бюджете цар дIадала дезаш хиннар 211 эзар сом долча, хIанзалца хьа дIаденна хIама дац. НГIАССР АПК кулгалхоша де дезар да шоай предприятей финансови гIулакхаш бокъонца Iома а даь, бюджета хьалхара шоай декхараш юкъарчал доаццаш кхоачашделга.

1980 — 1986 шерашка нийца а нийца, республике хьадоаладаьд 54 эзар племенной шинараш. Царга дIадахийтар хилар 42 миллион сом, хIаьта а продуктивность дегIайоагIаш яц. хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура 2200 литр йолаш юс. Нийца племенной доахан дIалаьрхIача цу шерашка республикера ерригa фермаш племенной а хинна дIаотта езаш яр. Цхьабакъда, Госплемобъединене еннача даннеех нийс боахаме 12 племенной ферма мара яц. царна чубоагIа 5349 етт, вешта аьлча дерригача доахах 10 процент. Iалаьмате во болх бу птицепромо. Укх шера инфекционни лазараш чударах дIакъовла езаш хилар Шалински бройлерни фабрика. Из бахьан долаш республике бахача нахага дIакхачанзар 3700 тонн дулх. Iалаьмате во болх бу Майски птицефабрика. Шера юкъера лаьрхIача хьахулаш йолча 174 эзар котамах 1986 шера яйра 908 центнер хула 173 эзар котам. Уж йоврах хинна зе 377 эзар сом да. Иштта боахам лелабеш хилча дувца а эший финансови толамаш дахарах?

(Инстедоалар 3-ча оагIо тIа).

БархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета VII сесси

1988 ШЕРА ЙОЛЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТАХИ 1986 ШЕРА БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРАХИ

(Чаккхе. Долалур 2-ча оагIо тIа).

Укхаза доаладаь масалаш уж цаIаш хинна Iац. Капитальни вложеней эффективность лоха я, дIадохийтар дукхагIа хиларах кIезигагIа ба беш бола пайда. Бехктокхам а ца хеташ, законагIа йоацаш расчетнии платежнии дисциплина телхаярах доадеш дола ахча дукха да. ишта поставкаш яра дисциплина а телхаю — тахан из деррига а доагIаш да республикерча дуккхача предприятей балха. Ховш махиллара, пайда хьа а ца беш, зехьа дIаухийташ дар дIадаккхарца банковски кредитацара гIулакхаш тоадарах республика халкъа боахама 30 миллион сом гаргга кхы тIа а пайда хургбар. цу даькъе НГIАССР Министрий Совета чудоагIача боахамашта 6 миллион сом.

Кулгалхой бехктокхам айбе беза, предприяти. законадательство йовзаш хила декхарийла ба уж, дисциплинированни хила беза уж. паччахьалкхен нах хила беза уж, хьахулаш дар лархIа а болх вIаштIехьбаккха ховш а. Из ништта ца хилча гIулакхаш дIагIоргдац.

Республике дукха болх бу къахьеганза йоахача лоходашца къовсам лоаттабара. Цунца дувзаденна къаьстта чIоагIа йоахко ю гражданий индивидуальни къахьегамах хьахулачун дешай. Цу хьакъехьара Закон чIоагIденна дIаэттачул тIехьагIа 1987 шера 1 октябрга кхачалехьа республика финансови органаша 916 патенти 450 регистрационни удостоверении дIаеннай. 1987 шера 9 бетта цу нахагара хьаяккха оттаяь налог 321 эзар сом да. Социально-культурни сфере, наха бытовой гIулакхаш дара, халкъа художественни промыслаи юкъарча качани сфере, бахача наха гIулакхаш дара хIанз республике вIашагIъеллай 67 кооператив, царех болх беш я 41. Республика финансови отделаша гражданашта дIаеннай дукха мах бехаш йола хIамаш эцара йола 692 деклараци. Декларацешка белгалъяьхача доходий источникаш нийса йий е яц хара, финансови органаша 440 деклараци хьажара дIаяхьийтай правоохранительни органашка. Цхьабакъда, моттигерча Советий балха из раздел дикка тоае езаш я.

Республика районийн городнийн бюджеташ оттаяьй чIоагIъяьча халкъа боахама планаген халкъа боахам, просвещени, унахцIено лораяр. культура, социальни Iалашо яр дегIаахара хьокхамашкеи хьежжа.

Доходаш 223490 эзар сом а йолаш, расходаш 214320 эзар сом а йолаш, долче доходаш расходел 9170 эзар сом дукхагIа а йолаш, 1986 шера Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьара НГIАССР Лакхехьарча Советага чIоагIъяйта отчет дIачуелар докладчико.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Планово-бюджетнии кхыча массазарчеи комиссей содоклад

Докладчик—Планово-бюджетни комиссе председатель депутат В. А. КУЦЕНКО

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо тIадиллaрагIа, аьлар докладчико, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссеша вIашагIтехa 9 кийчон комисси хьалхxе а хьежар автономни республика 1988 шерарча планаген бюджетаген, 1987 шера план кхоачашъярга а 1986 шерара бюджет кхоачашъярах йолча отчетага а. Депутаташа массе а оагIорахьара дийцар НГIАССР Министрий Совета хьалхашка лена документаш, хIаьта ништта министерствайи ведомствайи отчеташ а. долаш дола кхоачамбоацараш дIададахара хаьдда де дезараш могадир.

Мехка еш йолча шерра яьржача демократизаце хьалашка тIехь-тIехьа боккхагIа лоархIам болаш да харжархой наказаш. Анализо хьахьекхар цхьайолча министерствашея ведомствашеи уж шоай ханнахьа кхоачаш ца деш хилар. Хетаргахьа, бехкебарашкара доагIар Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Совето, хIаьта ништта республика Лакхехьарча Совета массазарча комиссеша а бокъонца хьадеха ха кхьчай.

Халкъа боахаме кIоаргга перестройка еча хIанзарча этапо дIадех капитальни гIишлош хьалъечара гIулакхаш овлангара тоаделга. Проектно-сметни документацеца Iалашъяь йоаца объекташ плана юкъехкхаьара практика министерствай, ведомствай, колхозийи совхозийи балха тIара дIаяккханза лерхI комиссеша.

1988 шера плана тIа белгалдаьккхад производственни йоаца гIишлош дукхагIа хьалъе езилга. ХIаьта ништта массазарча комиссеша теркам тIабахийтар социальнии культурно-бытовойи объекташ болх бе йолаялийтара гIулакх кхоачамболаш ца хилар. Нах чубаха цIенош хьалдаь доахилга эггара дукхагIа тIехьадоах «Грознефтеоргсинтез» объединене, магистральни нефтепроводий Къулбаседа-Кавказски управлене, Грозненски биохимически заводо, моттигерча Советий организацеша.

Керттерча подрядни организацеша — СССР Минюгстроя гIишлош яра Нохч-ГIалгIай управлене, РСФСР Госагропрома, «Чечингагропромстрой» объединене моттигерча Советий объекташка материальнии къахьегамеи ресурсаш вIашагIтехаяц. Из бахьан долаш нах чубаха цIенош, больницаш, соцкультбыта кхыйола объекташ хьалъяьяьха болх бе йолаялийтаяц, 27,4 миллион сома керттера фондаш юкъе ца йохийташ йисай.

ГIишлош хьалъелга, къаьстта боахама способагIа хьалъераш, юхаувза бахьан да пенаш ду матернадаш, жагIа, яйгача профилах йола аьшкбетона изделеш юрта нах чубаха цIеноши кхыйола объекташи хьалъеча кхоачамболаш ца хилар. Комиссеша лерхI, гIишлош ю материалаш дукхагIа хьаяра хьакъехьара предложенеш Госплано, Госагропромо, из хьаштдолча кхыча ведомстваша кийчъе езаш, хIаьта республика Министрий Совет кирпишкашцеи кхыча материалашцеи гIишлош 12-ча пятилетке Iалашъярга хьажа а цар боарамаш къоастаде дезаш а я, аьнна.

Укх шера промышленноста предприятешеи объединенешеи лакхерча категорех йола продукци арахецара план 97,8 процент кхоачашъяьй. Производства беррига боараме дикала Паччахьалкхен знак йола продукци 7,5 процент мара хиланзар. Цу ханна чухь РСФСР-е гIолларча товарий дикалеи торговлеи Госинспекце Нохч-ГIалгIай республикански управлене, стандартизацеи метрологеи Нохч-ГIалгIай центро реализаце отчета тIара дIаяьккхар 2 миллион сом мах бола продукци. Брак йола е сортагIа лохагIа йола продукци арахийцай «Чечeнингушстройматериалы» объединене, макаронни фабрика, Грозненски маькха комбинато, Грозненски шурий комбинато, и. кх. Ишттa эттача хьало предприятей кулгалхойи моттигера Советаши декхарийла ю продукце дикал овлангара лакхъе, продукцена госприемка еча кадрашкара доагIар дукхагIа хьалеха.

Массазарча комиссеша дукха теркам тIабахийтар агропромышленни комплекса. Цар белгалдаьккхар Госагропрома балха тIа эггара ледарагIйола звено юртбоахама продукци дIаоттаяь лоаттаелгeн чакхйоаккхилгeн хилар.

Къаьстта теркам тIабахийта боагIаш да колхозийи совхозийи экономика чIоагIъяра дешаш. Дикка дукха боахамаш да зе а деш болх беш. Боахамашта кхоачамболлаш финансировани ца яра керттерчарех цхьа бахьан да цар шоай доалахьарча оборотни средствaеx рациональни пайда ца эцаш хилар. Укх шера дIабахача 6 бетта Госагропрома колхозашкеи совхозашкея планагIа лаьрхIа доацача гIулакхашка дIадахийтад 34,7 миллион сом. Лакхехьарча Совета депутаташта кхоачамболаш хетац хьатIадоагIача шера тIаккхетаргдола дулхи шурен. Республика Министрий Совето дулхашурий продукци дукхагIа хургйола кхоачамаш лаха деза.

Бахача наха эша товараш арахецилга вIаштIехьдоаккхача, маьхагIа гIулакхаш дара сфера дегIайоалаеча цIенхаштта кхоачамбоацараш хиларах, из бахьан долаш бахача наьха доходаши расходаши цхьатарра дIаннйсъеча халонаш оттаеш хиларах депутаташа чIоагIа критика йир цхьайолча министерствашта, ведомствашта, предприятешта, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомашта.

1988 шера планаген бюджетаген хьожача хана массазарча комиссеша халкъа эша товараш кхо миллион сом маьха дукхагIа арахеца тароnаш лехар. Из болх дIахо бе а халкъа эша товараш дукхагIа хьадара кхы тIа кхоачамаш лахара гIулакхаш де а доагIа Министрий Совето. Комиссешта ишта хет, бюджет кхоачашъеча хана просвещене министерствана 4 миллион сом, культура министерствана 557 эзар сом, жилищно-коммунальни боахама министерствана 7 миллион сом дукхагIа ассигновани янза яргьяц, аьнна. Уж кхы тIа йола ассигнованеш дIа-са нийсъяьй Паччахьалкхен плана проекташка хьалхxе хьожача хана массазарча комиссеша йоалаьча предложенешкеи рекомендацешкеи хьежжа.

Госпланеи бюджетеи проект Лакхехьарча Совета массазарча комиссеша ювцача дакъа лаьцар 57 саго. 1988 шера Госпланеи Госбюджетеи проекта соцкультбыта объекташ дегIайоалаяра, кхачан программа, капитальни гIишлош хьалъяра дешай а кхыча дешай а хьакъехьа 92 предложени елар. Ужерригаш а теркалъергья плани бюджети кхы тIа тоаеча.

Планово-бюджетни комиссенеи массазарча комиссештеи хет уж тоадараш теркал а деш. 1988 шера Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIайоалаяра Паччахьалкхен план а Паччахьалкхен бюджет а чIоагIъе еза, аьнна. Комиссеша предложени йоалаю Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето хьачубеннача боарамга хьежжа. 1986 шера Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах йола отчет чIоагIъе, аьнна.

ДОКЛАДЕХ ЙОЛА ПРЕНЕШ

Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIаахара 1988 шера паччахьалкхен планахи 1987 шера план кхоачашъярахи йола докладаш яьчул тIехьагIа 1988 шера йолча республика Паччахьалкхен бюджетахи 1986 шера йола бюджет кхоачашъярахи къамаьл дир профсоюзий областной Совета председатела депутата **Г. Г. Олейникова.**

Республика профсоюзаша, аьлар цо, чIоагIа тоам а хулаш белгалдаьккхар, плана проектагIа де лерхIа дукха балхаш наьха материальнии духовнии хьашташ кхы а диззагIа кхоачашдара, халкъа боахама дерригача доакъошка Iилман-технически прогресс сихъяра тIадерзалаь хиларах. Укх шерарчул дукха сихагIа хьал а лаь, йистедаха лерхI наха чубаха цIенош, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, поликлиникаш, клубни учрежденеш.

Профсоюзни организацеша, дика кхетадеш да пятилетка кхоалагIча шера доаха толамаш, дуккхача даькъе, укх шера планаши декхараши толаме кхоачашдарах тийша хургдолга, цудухьа гIерт уж юбилейни шера плани декхараши кхоачашдайтара къахьегамхой оарцагIбахара духьа шоай беррига организаторскии кхетамеи болх тIаберзабе.

Ер шу белгалдаьннад дIахо а шерагIа социалистически яхь йоаржаярца, къахьегамхой дуккхача къахьегама боламашцеи инициативашцеи. Цига къаьстта моттиг лаьцар Сийлахь-боккхача Октябра юбилейна сийленца нанъабахара болча боламо. Юбилей тIаккхоачаш 40 къахьегама коллективо. 670 бригадо. 2900 хьалхалаттача болхлочо рапорт делар пятилетка шин шера заданеш ханал хьалха кхоачашъярах. иа бахьан долаш КПСС ЦК, СССР Министрий Совета,. ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ яларца белгалбаьхар уж. ХIанз къахьегама коллективашка берригача наьха а низаш тIалерзадаьл Октябра юбилей сийна айденна хьинар шу чакхдаллалца лаьгI а ца лолийташ. 1987 шера плановн заданеш толаме кхоачашъяра.

Къамаьл дечо цхьадола дешаш гIоттадир тIадоагIача шера дукха йола предприятеш шо-шоашта финансировани ярен дIадахар юхаметтаоттадарен хьалашка яьнна болх бе йолалургхиларца дувзаденна. Министерствайи ведомствайи оагIонгахьара къахьегама коллективашта, цар болх йиззача боахама расчетаген шо-шоашта финансировани ярген баккхара практически новкъостал делга лоархIамегIа дола декхар да. Кердача Iаьдалагiа болх бара опыт, дукха боахамеи экономически дешаш къестадара практика йоацаш ба, ховш махиллара, дукха бола боахамий кулгалхой, аьлар, депутата.

Дейна хоатташ долча товарашца, хьалхарча аргIагIа производственничарца бахача наьха хьашташ кхоачашдара дола дош ништта къоастадара терко е езар Госплана, министерствашен ведомствашен.

ЛоархIаме новкъостал ду юртбоахама продукташ яхара тIа-тIа дукхагIа хулаш доагIача граждаций шоай доалахьарча гIона долча боахамаша, коллективни садоводствои огородничествои. оаха дехар ду республика Министрий Советагара 1988 шера планагIа къахьегама коллективашта лаьттан участкаш хьежаеча тIехьадусилга дIадаккхара де дезар Iалашдара.

ШоллагIйола лоархIаме проблема я боахама способагIа наха чубаха цIенош, социальнии культурно-бытовой гIулакхашта йолей объекташ хьалъяра йола материально-технически база чIоагIъяр. Уж дешаш къоастaлеча халонаш нийслу предприятеш кирпишкаца, аьшкбетонаца, хьунца. кхыча гIишлон материалашца Iалашъяра даькъе. Планови порядкагIа де дезар дар йоккхийча ведомствашта, Агропром, «Грознефть», «Грознефтеоргсинтез» санначар а кхычар а гIишлон материалаш, конструкцеш, оатхалаш хьаяра лаьрхIа гIона йола производстваш вIашагIа а ехка, уж дегIаккхувлар.

1988 шера социальни даькъе дегIаахара планий органически дакъа а хинна дIаотта еза республика Министрий Совета чIоагI а яь чакхйоахаш йола мероприятеш, «Здоровье» яха программа. Из программа кхоачашъяра гIулакх во лел. республика дарбан учрежденей материальни база мела дегIаух.

Дош лу Грозненски мехкдаьтта института ректора, депутата **Ю. Л. Растopгуевна.** Керттерча хьокхамий даькъе 1988 шера Нохч-ГIалгIай АССР экономическии социальнии дегIаахара план. аьлар цо, йоагIаш я 1987 шера йолча юкъарча темпаштеи балхах хьахургда, аьнна, хетараштеи, хIаьта ларде луви республика реальни финансово-экономически тараш а. Цхьабакъда, хIанз а тIехьа кхоачамболлаш хьадовзийтац 1988 шера дуккхача предприятеша болх бе безаргбола керда хьалаш — йизза хозрасчети шо-шоашта финансировани елгeн. ПланагIа доаладeьча хьокхамаша боагIача боарамагIа когтIортолга яц Iилман-технически прогресса. цунна карагIдийнарех производстве пайда ийбара. БоагIача боарамагIа пайда ийбац ВУЗ-ий, НИИ Iилман потенциалах, цу даькъе Грозненски мехкдаьтта институтачох. хIанз цига болх беш ба Iилман степенеши званеши йолаш бола республикерча Iилман болхлоех 30 процент совгIа бараш. Практически планировани йиц республика Iилман потенциалах пайда ийбара, ништта планировани йиц Iилма дегIаккхувлара а цувна финансировани яра а. Тахан Iилма дегIаккхувла йиш яц ВУЗ-ий Iилман учрежденейи материальни база цIенхаштта чIоагI ца йича. ЦIенхаштта Iилман-технически прогрессах карагIдийннарех пайда эца гIертача, цIенхаштта лакха квалификаци йола инженерни кадраш кийчъяра уйла еча предприятешта, планови ларда тIа царна новкъостал де деза. Кхыметтел. хIанз цу гIулакхашта лаьрхIа цар пайда ийбе йиш я шоай фондех. Ер пятилетка чакхъяллалца йолча хана уйла е еза инженерни кадраш кийчъяран царна переподготовка яран долча дерригача дешашта, цу даькъе техникан технологен кердача лостамех а еш.

Ховш махиллара промышленноста, гIишлошъеча, юртa боахама дуккхача доакъошка дукха мукъа моттигаш йоллашехьа а къаьстта а боагIачул дукхагIа а къахьега нах болча регионех лоархIаш я республика. Халахете а тахан цу дешаех бола хоам тайп-тайпара ба. тайп-тайпарча источникаша хьахьокхачох болх ца беш бола нах 40 эзарнегара 200 эзарнега кхоачаш ба, Ишттa болча хоамах практически дулургдац лолаш дола хьал дика довзийтилга. из проблема къоастаяра йола мероприятеш йоашхаш чIоагIъе.

Грозненски горисполкома председатела депутата **В. М. Шамардина** ше къамаьл деш белгалдаьккхар, хIанз города моттигера Советаш экономически социальнии декхараш тIагIертта комплексно кхоачашде гIерт. ништта Советаша хоалуш влияни ю производство эффективность лакхъяра. предприятей балха координаци яра, уж кхычар доалахьа хиларга хьежжа доацаш.

Укх шера города экономически потенциал дегIаккхувлача белгалла дакъа юкъелихьад. Промышленни продукци хьаяра, маьхалъяккхара 10 бетта план 101,4 процент кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле лакхъяра план 102,4 процент. Ерригa тIаккхийтта продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа я. Халкъа эша товараш хьалара план 112,3 процент кхоачашъяьй. Наха бытови гIулакхаш дара план — 108 процент. ДIадахача шерaца нийслича социально-культурнии бытовии лоархIам бола объекташ хьалъяра дIаяхийтача капвложеней боарам 104 процент хилар. 1986 шерарчул 20 эзар квадратни метр дукхагIа чуIе фусамаш хьалъе лерхI.

Цунца цхьана, дукха кхоачамбоацараши къоастаданза дола дешаш да. Промышленность дегIаккхувлача дикагIча оагIорахьа хувцамаш хиннадале а, цхьайола предприятеш, хIанз а тIехьа, къаьнарча IаьдалагIа болх беш я. Городе паччахьалкхен план кхоачаш ца еш 7 предприяти я. ХIаьта царех 15-не договорни поставкаш яра планаш кхоачашйиц. Къаьстта теркам тIаозаш да города 19 предприяте дуккхача хана денз халкъа эша товараш хьадара планаш кхоачаш ца еш хилар.

ХIанз а тIехьа геттара чоалхане хьал да капитальни гIишлошъеча, эггара хьалха социальни лоархIам бола объекташка хьалъеча. Городе чуIе фусамаш хьалъяра лаьрхIа хиннача 39 млн. капвложенеех итт бетта 24,7 млн. сом мара карадерзадаьдац.

ХьатIадоагIача шера города хьалхашка кхоачашде дезаш доккхий декхараш латт, аьлар депутата. Промышленни продукци хьаяра боарам 103 процентага кхоачаш дегIабоалабе беза. ХIаьта халкъа эша товараш хьаделга — 103,6 процент. Дикка дукхагIа маьхах деш дола гIулакхаш дергда, лакхълургья рознични товарооборот. Социальни сферана йола объекташ хьалъеча хьалхарча шерашкарчул дукхагIа средстваш караерзае еза. ТIаккхетар 136 процент хургда, Бюджета доходнии расходнии дакъа 110 процент дегIадоаладе лаьрхIад.

Планови заданеш кхоачашъяро грозненций хьалтаро дIахо лакхъе таро лургья. Цунца цхьана, укхаза дукха дешаш да кхы тIехьа а ца доахаш къоастаде дезаш. ЛоархIамерчарех да город тояр. Из дара кIезига балхаш кхоачашдиц. цхьабакъда уж кхоачамболаш дац. Шерагара шерага цу гIулакха геттара кIезига средстваш хьакъестаю. Уж а материально-технически Iалашъеш яц.

Оаха город дIахо дегIайоалаяра хьадда предложенеш оттаяьй. ХIаьта оаха цу предложенешка хьожалга а г. Грозный дегIайоалаяра лаьрххIа соцам тIаэцалга а дех.

ТIаккха къамаьл дир КПСС Веденски райкома хьалхарча секретара **С. И. Самойловас.** Цо аьлар, районния партийни организаце дерригa гIулакхаш къахьегама коллективашка тIагIертта а цхьан лостама тIаберзабаь а организаторскии идейно-политическии болх боаржабара тIадерзадаьд. Юххьанцара партийни организацеш, халкъа депутатий Советаш къахьегама коллективий вахара массе оагIонашта влияни а еш, дIадолалаь хувцамаш дукхагIа а кIоаргагIа а деш коммунистий, депутатий еррига звеньей кулгалхой эггара гIулакхий хьал, хьалхашка латта проблемаш къоастаяра бола бехктокхам ма могга лакхбе гIерт. Цу дерригне белгалла толамаш дахара новкъостал дир. Района промышленноста товарин продукци арахецара итт бетта план 150 процент кхоачашйир, маьхалъяккхара план — 143 процент. Уж толамаш доахаш материальни ресурсаш кхояьй, продукце дикал тоаяьй. Дерригача тайпаех йола юртбоахама продукташ йохкара планаш кхоачашъяьй.

Цунца цхьана, аьлар депутата, ерригача резерваех, къаьстта сага факторех пайда эца вIаштIехьдаланзар, Районе консервни промышленность дегIаккхувлара дикка дукха бийдали къахьегама резерваши я. Оаха цу гIулакхах республика Госплане йоагтIа предложени елар. Из цар могаяь тIанйцар. Районе 1987 — 1990 шш. 13 миллион условни банка сомий консерваш арахецара керда низаш юкъедоаладе лаьрхIад. Цхьабакъда, Респотребсоюзо эшача оборудованена поставкаш яра дош къоастадаьдац. Юртбоахама производстве а дукха къоастайнза проблемаш я.

Сессе трибуна тIара гIишлонхой болх лерттIа дIабахийтара эшшаш дола хьалаш хьадарца ювзаеннача проблемаех дийцар Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-2 бригадира депутата **Ш. Хаджиева.** Тха объекташка, аьлар цо, каст-каста бIаргаго йиш я балха тIахьожаш бараш. бакъда, практически новкъостал кIезига ду тхона. ЧIоагIа новкъа хул, тIаьда хьу хьа а ийна из гIулакха дIаяхийта езаш хилча. Цунца цхьанне а бала бац. ХIаьта цул тIехьагIа малагIча балха дикалах дувца йиш я.

ГIишлошъеча нах тоъац, царна доагтIа хьалаш хьа ца деш хиларах. Болхлой дIа-хьа кхувлара, дIайха дар вIаштIехьдаккхара хьакъехьа хIама дац. Массаза а ма йоагтIара оттайиц объекташ хьалъяра план. Уж дерригa дешаш кхы тIехьа а ца тетташ къоастаде деза.

Мехка хулаш йола перестройка эггара хьалха тхога, хьехархошка, кхоачаш я, аьнна, дIадоладир ший къамаьл СССР халкъа хьехархочо, Грозненски № 2 йолча юкъерча школа хьехархочо депутата **Э. Д. Басиниас.** Хьехархо — из керттера фигура я, цун йоккха профессионализм, тIадиллача гIулакха геттара боккха бехктокхам хила беза. Бакъда, тхона хIанз а карагIдаьннадац реформа идеяш кхоачашъяра тIехь хьинаре къовсам лоаттабеш хIара хьехархо хилийта. Школе болх бара лерттIа хьалаш ца хилари материальни база мела во Iаткъ перестройкана. 400 дешархочоа лаьрхIача № 2 йолча юкъерча школе дешаш да 1200 бер. Физкультурни зал, къахьегама гIулакх дара йола кабинет. дешара мастерскеш яц. Классал арахьара болх бара вIалла хьалаш дац. Школа дирекце тайп-тайпарча инстанцешка дукха ха хьалха денз увттаду из дош, бакъда, цхьанне а безам бац тхона бокъонца новкъостал де. ШоллагIа шу да школана капитальни ремонт еш латта.

Школьни вахара керттера проблемаш кхоачашъеча доккха гIулакх де декхарийла я базови предприятеш. Уж шоаш шоашта финансировани ярген шоашка дIадодар меттаоттадарген яхар школашта деча материальни новкъостала боарама Iаткъар кхерам ба. ХIанз школашца цхьана оттаяь договораш дуккхача предприятеша кхоачашъяц. Укх тIеххьарча 6 шера тха школе хиннавац базови предприяте кулгалхоех цхьаккха а. ХIаьта йолаш ма йий базови предприятешеи школашеи цхьана къахьегара дика опыт, масала, «Автоспецоборудование» яхача экспериментальни заводеи № 41 йолча юкъерча школаи. Из опыт йовза а дIайоаржае а мегаргъяцар?

Республика экономически социальнии дегIайоалаяра Паччахьалкхен план кхоачашъяра юкъе холуш дакъа лоац тха района къахьегамхоша, аьлар Назрановски райисполкома председатела депутата **А. П. Бондара.** Ка болча ялата культурай коартолий, шекар доаккхача свеклай, баьцадаарий закупкай укх шера планаш тIеххоачашъяьй. Хоалуш дукхагIа а даьхад, паччахьалкхенга дехка а дехкад хьайбаш леладераша продукце массе а тайпаш. 10 бетта дIадахача шера цу хана яьккхачул шура 595 тонни дулх 125 тонни дукхагIа даьккхад.

Толамаш белгал а доахаш, цунца цхьана оратора белгалдаьккхар, Назрановски районе долаш долча кхоачамех бизза пайда эцара гIулакх гаьна долга. ДIахо а культураш дукхагIа хьувкъаяраи хьайбай продуктивность лакхъяраи, коллективни подряди хозрасчети кхы а хьинарегIа юкъейоалаяра чIоагIагIа болх бе беза. Дикка дукха дов доахан къе а урс хьекха а, доакъараш лечкъадеши социалистически рузкъана тIаккхувдаши моттигаш я. КIезига лакхлу промышленни производство, къаьстта «Электроинструмент» заводе, чIоагIъе езаш я гIишлош еча организацей база, коммунальни боахам, шеръе еза бахача наха бытовой гIулакхаш дара сфера. Уж проблемаш йийцай районнии юртийи Советий сессешка а исполкомашка а. тIанйца решенеш тIахьожам лоаттабеш я.

Оратора шийна хетар аьлар 1988 шера Паччахьалкхен плана проекта хьакъехьа. «Цо аьлар, цхьаккха бахьан доацаш да, пятилетке оттаяьчул хIама ца эшаш шозза кIезигагIа Агропромe гIолларча гIишлон-монтажни балхий лимиташ кIезигъяр. Цо кхоачаш ца еш йисара кхерам болча оттаю район дегIаахара социальни программа, хIана аьлча титульни спискаш тIара эггара хьалха дIайоах соцкультбыта объекташ. ГIишлош хьалъелга кIезигдар дизза Iаткъ района кхыйолча, кIезига лоархIам боацача проблемана а — къахьегалургдолча бахача наха хьаде хIама хилара! Цудухьа, оаха дех, пхе шера плана тIа оттабаь гIишлош хьалъяра боарам лох ца бар.

НГIАССР культура министра **А. Г. Киндарова** ший къамаьл хетадир республике художественни интеллигенце гIулакхаштен йоакхоннеи. Дуккхача хана тха эггара мелагIйола моттиг а йолаш юсаш хинна (хIанз а юсаш йола) культуран искусствaи материальни база тоаеш дукха хIама даьд укх тIеххьарча шерашка, аьнна, белгалдаьккхар цо.

ТIехь-тIехьа дукхагIа теркам тIабохийт юрташкарча культпросветбалха учрежденешта. ДукхагIа йоакхо а хаьдда новкъостал а ду Ведана, Ножай-Юрта, Наьсарен, Наурски, кхыча цхьайолча районашкарча культура учрежденей материальни база чIоагIъяра.

Республике оттае лерхI музеефикаце йоккха а геттара безаме а программа. Бакъда массанахьа хьалла-м лацац тхо, из кхета а дац. Масала, культура министерствас Грозненски горисполкомагара дуккхача шерашка дех, 1980 шера НГIАССР Министрий Совета соцам тIа оттадаь ма хиллара, Н. Гиналои А. Шериповн баьха цIенош цар чу мемориальни музеяш яхкара мукъадахар. Бакъда, из дош хIанзалца къоастаданза да. Музейни гIулакх дегIадоаладара геттара боккхача боараме новкъостал дергда парте обкомо ший къаьнара здани краеведене музейна яларо.

Музейни гIулакх дегIадарна вайцига хьахул истореи культураи памятникех кхетам балара пайда эца йоккха таро. ХIаьта уж вай республике геттара а дукха да. Царна реставраци яраи пайда эцараи кердача шера денз хьаеллаш я Iилма-реставрационнии участок, проектно-сметни бюро, производственни группа, хIаьта ништта ши музей-заповедник а.

Клубни учрежденеши библиотекаши республике дукхагIа теркам тIабохийташ хьалъеш хилар белгал а даьккха, къамаьл деш волчо аьлар, гIишлон балхий тахёнара темпаш, къаьстта цар дикал кхоачашъеш яц. Клубий хьакъехьара 10 бетта программа республике ерригa а 40 процент мара кхоачашъяьяц. Культура кхуврчаш ца хиларо тхога йиш хилийтац кагирхошта бизза кхетам бала, материалистически мировоззрене, советски патриотизман социалистически интернационализман кIийлен тIара пар вахара хьинаре позици хьахилийта.

Искусства учрежденеша, клубни учрежденеша, библиотекаша, музеяша, паркаша ледара эргабоаккх шоай болх, аьнна, белгалдаьккхар оратора. Из хIанз а дуккхача даькъе республика, районий, предприятей, боахамий хаьдда долча вахарах хаьда беш ба.

Района къахьегамхой хьинаре къахьегаш ба юбилейни шера планаши тIанйца социалистически декхараши кхоачашдара, аьлар КПСС Ачхой-Мартановски райкома хьалхарча секретара депутата **Р. А. Базгиева.** Районо толамца кхоачашъяьй укх шера нийс бетта планаш. Октябра юбилейга 20 гаргга йолча къахьегама коллективо, 120 совгIача производстве хьалхалаттачо рапорт делар шин шера план кхоачашъярах. Планал совгIа паччахьалкхенга дехкад дулх, шура, фуаш, тха, ялат, хIаьта соми баьцадаараши дохкара задани а кхоачашъе гаргга я. Укх тIеххьарча шин шера тоадаьд 25 километр гаргга наькъаш, 20 километр хинпровод, хьалдаьд 2 культура цIа, 2 берий беш хьайийллай, быта цIа хьалдаьд, кондитерски цех хьайийллай; 4 эзар квадратни метр йола цIенош хьалдаьд, хьалъеш а реконструкци еш а латт кхыча объекташта.

Дега тоам хул лакха партийни бехктокхам болаш, сихха дешаш къестадеш хилча. Халахете а, массаза ишта хилац. Масала, район социальни экономически дегIаяра комплексни программа районерча наха йийцачул тIехьагIа, Министрий Совето, агропромо тIайийцар. Цхьабакъда, из программа кхоачашъелга во лел.

Къамаьл де дош лу депутата **В. В. Беловна** — Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхоза тракториста.

Ше шийна финансировани ярга а дIадахар юхаметтаоттадарга а даларо таро лу средствaеx кхом а беш, хьурмат а деш пайда эца, аьлар цо. Зе деш хинна тха боахам хIанз рентабельни хиннаб. Массехк хьокхамех йолча заданех укх шера колхоз лоархIаерья. Ялат дохкара план кхоачашъяьй, ништта кхоачашъе дага да дулхи шуреи йохкара планаш а. Шоай производственни заданех дика лоархIаеш дуккха коллективаш я боахаме. Аз къахьегача бригадо Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара юбилей хьатIаккхоачаш кхоачашйир пятилетка шин шера планаш

ГIадвуг цу толамаша, бакъда, уж кхы а дикагIа хила йиш яр дика къахьегараи салаIараи эша хьалаш лерттIа вIаштIехьдаьхача. Цу даькъе де дезараш кIезига дац. ГIишлонхой Iемабац шоай балхах доагтIаш дола жоп дала. Йистеьннай аьнна эксплуатаце дIаеннача берий комбината тховнах эггара хьалха йоачан хилча догIа чудера, штукатурка Iояьлар. Деза цIей хьатIаккхоачаш культура ЦIа йистедоаккхаргда, аьле дош лу гIишлонхоша, бакъда, касталашха из хьалдаьдаларга, дог доахалга а яц. ГIишлон материалаш ца хиларах йисте ца йоалаш латт тха бригада техника тоаяра эша кхоаленаш, кхы дикагIа хьал дац лоалахошка а.

Сона хетачох, перестройкагахьа юхь ерзае еза лакхелаттача инстанцей кулгалхоша. ТIаккха дикагIа хургда вай балха хьокхамаш.

Цу тIехь доклад ювцалга йистедаьлар. Лакхехьарча Совето массавар раьза а волаш чIоагIйир республика социальнии экономически дегIайоалаяра 1988 шера йола Паччахьалкхен план. 1987 шера план кхоачашъяра соцам тIанйцар. Депутаташа ништта чIоагIйир 1988 шера йола Нохч-ГIалгIай АССР. Паччахьалкхен бюджет, ништта 1986 шера йола республика бюджет кхоачашъярах соцам тIанйцар.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУВЦА-м ДУВЦ... ДАР ФУД?

Болгари: рыночни экономикага йода?

«Болгаре правительствас мукъабеннаб частни боахам лелабе. Хетагархьа, болгарски кулгалхой кийча ба рыночни экономикагахьа Кремлал гаьнна хьалха бовла».

(Би-би-се передачацара).

Софе командировке ваха со кийчвеннача ханна хезар сона радиос баь из хоам. ТІаккха дикагІа теша мегаргволчара Болгаре «частни боахам» мишта дегІабоагІа ха безам хилар са.

Цкъарчоа частни кафе е ресторане ваха лаьрхІар аз. ХІама хиланзар са. Из дацар йІаьха очередаш латташ хилар бахьан долаш а «спецобслуживанена» заведенеш дІакъайла хилар а. Духхьал Софе а е кхыча городашка уж ца нийсъялар дар из. КІира доаккхаш цига гІолла чакхвала везаш вар со. Хьайшана дика бола дай а из де могаш хиланзар.

— Фуд хулаш дар? «Частни боахам» вІалла хьоабеш а бац-теш?

Из хаттар дир аз НРБ Министрий Совета Председателга нов. Андрей Лукановга.

Ер да цо денна жоп:

— Индивидуальни къахьегама гІулакхаша лоархІаме моттиг лоац тха экономически политике. ХІанззе а Іоаьйй цхьа къаьстта опыт. Къахьегама из форма къаьстта дукхагІа яьржа я юрта боахаме, наха гІулакхаш деча сфере. Масала, дикка дукха дулхи шурей кхоач тхога наьха шоай доалахьа долча боахамашкара. Наха гІулакхаш дара сферах аьлча, са эггара хьалха хьоае безам бар проектни организацеш, къаьстта аьлча дизайна специалисташ. Иштта къахьегалга мелагІа даьржа да общественни кхача кийчбечеи унахцІено лораечеи.

Новкъоста Луканова дІахо аьлар, укх тІеххьарча хана тІанийцай традиционни ярел совгІа коллективни индивидуальни къахьегалга дегІадоаладарахи могадарахи йола массехк лоархІаме решеш. Из ду товараш дукхагІа а дикагІа а арахецара къахьегама резерваех пайда эца лерхІаш. Мехка ерригга экономически структура чІоагІъяр духьа «триаде» (паччахьалкхен, кооперативни, наьха шоай доалахьа долча боахамашка) йоагІаш йола моттиг хьалаца еза индивидуальни къахьегара гІулакхаша. «Из къахьегам социализмаца тарлургбоацаш хеташ е из тІехлоархІаш хІама де гІертац тхо», — аьнна белгалдаьккхар А. Луканова.

Цу тайппара индивидуальни къахьегара гІулакх могадеш а долаш а да халкъа Болгаре. Сона дийцар тхьамдукхагІдола дакъа (хІаьта из культура НРБ-е чІоаггІа яьржа я) дезала подрядо хьалхедеш да. Еча договорашка хьежжа аграрно-промышленни комплексо къоастадий дІалу лаьтта.

Туризма сфере кхы а дикагІа опыт Іоаяьй. Цох лаьца дувц къахьегамен салаІарен Болгарски ассоциаце председатела заместитела Писарев Павела.

Хетаргахьа, ювца ца езаш, йовзаш я вай доттагІий экономике туризмо лоаца моттиг. Бакъда массаза а хиннадац иштта. ТІом чакхбаьнначул тІехьагІа Болгаре курорташка аьхки салоІаш верригга а 6 эзар сат мара вацар. ХІаьта хІанз 9 миллион саг ваха мохк дунен хьалхарча итт мехка юкъебахаб. ХІара шера Болгаре воагІа доазол дехьара ворхІ миллион гаргга турист. Царел совгІа профсоюзашка е БАТ-е гІолла салоІаш хул шиъ ахи миллион болгараш.

Итт миллион гаргга саг курортни зоне дІанийсве веза (из дарах а далацІ!). Из деш хІама ца эшшаш ерригга Іаьржача форда йист дІалаьца я. Болгаре хьалъяьй вай ханара эггара тІехйола санаторно-туристически комплексаш, отелаш, кемпингаш, ресторанаш, кхы дукхаяраш, кхыметтел казино а юкъе йолаш. Дунен халкъашта юкъерча туристически бизнесе довзаш долча наха деча 250 гІулакхах 220 Болгаре ду.

ХІаьта а отелашка моттигаш тоъац. ТІаккха фу де деза? Индивидуальни секторгара новкъостал дийхар. ХІанззе а частни квартирашка цхьан ханна чубахийта йиш я ший геттара йоккхийча отелаща «Балкантуристо» тІаэцараш миссел нах, вешта аьлча 100 эзар саг.

П. Писарева яхачогІа, БАТ-о кредит лу частни цІенош хьалдара зІамига процент мара ца доаккхаш (25 шера 6 процент мара ца доаккхаш). Частни пансион иттнел дукхагІа йоацаш моттиг йолаш хила еза. Хьаьший тІаэцара хьалаш миштад хьожаш лаьрххІа йола комисси я, отела санна, пансиона категори а къоастаю. ХІара цІагІа туалет, мел эшар, бос бола телевизор, и. кх. долаш эггара тІехйола категори хила еза (цунга хьежжа деча гІулакхех доагІар а долаш). Пансиона даьцара расчеташ хьаьшо а ца еш, «Балкантуристо» ю.

Цунна кхы тІатоха йиш я са окружной халкъа Совета Пловдивски исполкома председатела Стоян Кушелева аьннар. Массехк шу хьалха царцига практически могадеш дацар индивидуальни къахьегама гІулакхаш. Духхьал инвалидашта мара магийтацар из. ХІаьта хІанз из форма дІаярржа йолаеннай, паччахьалкхен предприятешца договораш увттаду. Дувцар керттерча даькъе ремонт ечa службах да. Пловдиве из гІулакх деш 250 саг ва.

Лоацца аьлча, халкъа Болгаре, вайцига а санна, доагІаш-доагІаш дегІадоагІа индивидуальни къахьегама гІулакхаш. Бакъда, хетаргахьа, Би-би-сена чІоагІа ловш ма хиллара, цхьаккха тамаше хІама дац хулаш дар. Цу тІа гІолла атта гучадоал малхбузерча пропаганда кухни мишта болх беш я. Объективни хоам, хІама ца эшшаш бакъдар санна ма дий из. Цхьа кІеззига «кІомдича», «Кремла» хьакъехьа дегота зІаммига Іаг беттача, цу сахьата хьагучабоал къаьстта бола антисоветски чам. ХІаьта кхыча тайпара царна могарг а дац.

Михаил ЕФИМОВ,
АПН спец. корр.

София — Москва.

КНР. Каоцзин яхача шанхайски фабрика говзанчаша хьаь хоза швейни изделеш чоагІа хоатт Бельге, Японе, цхьадола Іарбий мехкаша.
Синхуа—ТАСС сурт.

АЛМА-АТА. Казахски вІашагІтехача офтальмологе института Республикански лазерни центра хирургашта бІарга са меттаоттадара операци еш цхьа секунд мара эшац. Из еш пациента вІалла лазар а дац.

Республика иттнега кхоачача областни централашка тахан лазерни кабинеташ хьайийллай, цига лакха опыт йолча лораш-окулисташа бахача наха профилактически хьажараш чакхдоах, консультацеш ю. Цамогаш болчарна оперативно дарба дара республика гаьнарча районашка массаза лорий бригадаш ух. Духхьал цхьан кІира офтальмологически центре лазераца 350 совгІа процедура ю.

СУРТА ТІА: укх тайпарча дІа-хьа лелача амбулаторешка лораш-окулисташа бахача наха профилактически хьажараш чакхдоах.

В. ГАЛИНСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ГІУЛАКХ МИШТА ДУ ШОАНА?

Кхоана юхадувла

Назрановски районерча бувзама отделенешка во болх беш хиларах дувцаш дукха каьхаташ ух «Сердало» редакце. Наха ханнахьа хьакхахьац цар яздайта газеташ, журналаш, кхыйола корреспонденци. Къаьстта из болх во вІаштІехьбаьккхаб районе йоккхагІчарех йолча Экажкъонгий - Юртарча бувзама отделене. Итт эзар гаргга саг вахача цу юрта дукхагІча даькъе кІирагІа е, дагадехача, бетта цкъа мара кхахьац бахача наха газеташ, журналаш, бовзачаргара, гаргарча нахагара доагІа письмош, телеграммаш.

— Вай хана, иштта, да, аьлча, саг ца тешшал кхоачамбоацараш да тха бувзама отделене балха тІа, — яхаш язду редакце ше дайтача письмо тІа цу юрта вахаш волча Гагиев Билана Хизарас. — Дукхача хана денз тха бувзама отделене начальник волаш къахьегаш ва Паров Хож-Ахьмад. Ше кулгалдеча коллектива болх лерттІа вІаштІехьабаккха ца ховш хиларах нийслу дерригга а кхоачамбоацараш. Нагахьа почтальон вац Паровца болх бе тугаш. ХІана аьлча, нахаця гІожа, охца ва из. Боккъала а гІо де тхона ханнахьа корреспонденци хьакхухьаргйолаш, — дехар деш чакхдоаккх ший каьхат Гагиева.

Экажкъонгий - Юртарча бувзама отделене во болх беш хиларах, цун начальник Х.-А. Паров гІожа саг хиларах дувцаш да цу юрта бахача СапралиевгІар Махьмада, Марема, Заловбана, Либе, Гагиев Билана, Мержоев Висита, Цечоева Хьулимата, кхы дукхачар а яздаь каьхаташ. Цар массане а кодабер цхьа бала ба: **маца вІаштІехьдоаккхаргда ханнахьа деша керда газеташ, журналаш хьакхухьаргдола гІулакх.**

Назрановски районерча бувзама отделенеша ледара болх беш хиларах дувцаш массехказа яздаьд «Сердало» газета. Цхьабакъда, кхоачамбоацараш дІадоахаргда, аьле, мара гІулакх бокъалгахьа даккхара хІама деш бац районни бувзама отделене кулгалхой. Къаьстта во латт из болх, вай лакхехьа ма аллара, Экажкъонгий-Юрта.

Цу хьакъехьа аз шийга даьча хаттара жоп а луш Экажевски юрта Совета председатела Сакалова Лейлас аьлар:

— Кхы вогІа хила йиш йоацаш во болх бу тха бувзама отделене, фу дергда ховш дац тхо. Отделене начальник Паров — тхогахьа лерг хьокхаш вац.

МоллагІвар цецваргва моттигерча Іаьдала органий из гІулакх цхьан кога тІа даккха низ кхачац аьлча, йоккхий бокъонаш ма йий царна къаьстта укх тІеххьарча хана халкъо еннараш.

Исполкома заседане депутаташа массехказа дийцад бувзама отделене во болх барах дола дош. Бакъда, гІулакх меттахьадаьннадац. ХІара дийнахь ух юртара нах Сакалова Лейла, цун заместитель Мержоев Салман волча Х.-А. Паров гІожа саг ва, наха тІачувх, дукхача хана хьа а Іоайний мара хьакхахьац корреспонденци, яхаш леткъ уж. Фу дергда оаха цунна яхаш кулгаш дІа-хьа а ухийташ багІа юрта Совета болхлой, депутаташ.

...Іуйрийна балха ди дІадоладенна ха яр со Экажкъонгий - Юртарча бувзама отделене нийсвеннар. 30—35 саг ва отделене зІамигача помещене чу. Нах цхьан хІаманга сатувсаш болга кхетаде хала дац:

— Хож - Ахьмад юртарча тикашка болх беча нахагара ахча хьачуэцаш ва, цудухьа гІар е йиш яц цо из лоархІача хана, — йоах цхьан къоаночо. — Нагахьа санна гІар айлой эгІаз а ваха тхона пенси хьалургдац цо тахан а, — тІатох вокхо.

Сахьат гаргга ха йоал хьалхарча дийнахьа мах баь хьанийца ахча тикай заведующикара Паров хьанийца валалехьа. ХІаьта нах-м хьежаш ба.

— Эскаре гІулакх деш волча воІа посылка чутасса енаяр со, бакъда тахан хІама хуле тамаш я, — йоах доккха са а доахаш сона юхе латтача Точиева Тамаре. — Ер-м доккха хІама да хьона, — йоах цо со журналист волга хайначул тІехьагІа, — оаш мукъагІа порядок е мегацарий укхаза, куклий ха ма йий, тха почто во болх бу.

— Жи, Хож - Ахьмад ши сахьат да со латта катеххе са пенси хьадал, — йоах 78 шу даьннача З. Берсанова. — Нийса даларе-м оаш наІарга хьа а кхухьаш хьатела дезаш ма дарий ер, — аьле тІатох цхьан йоккхача саго.

— Іурра денз укхаза латташ я-кх со, Хож-Ахьмад, ер посылка дІаэцал согара, — аьле йистхул дехьа латта йоккха саг.

— Сабарде, сабар, Іурра денз со а вагІа укхаза-м, — аьле цхьа во цунна тІачовх Паров. Ше цхьа харцахьара хІама дича санна цІий-кІай луш латт йоккха саг. Ший посылка а тІехьа шорттига арайоал из.

— Со-м балха тІехьаьннай, доккха са доаккх цхьан кхалсаго. — КхоалагІа ди да-кх со укхаза пенси хьаэца ухаш лела, тахан а хІама хуле тамаш я.

— Ши кІира даьннад тхона керда газеташ ца дахьа, — яхаш леткъ цхьа зІамига саг, — ер иштта хургдолга хайнадаларе яз-м дергдацар аз уж. Маца тоалургдолаш да ер, — яхаш наха тІагІолла Паровга дІакхайк из.

— «ПІажи цІавеча», — аьле жоп лу Парова. Берригга нах белалу.

— Хьона фу эшар? — яхаш хетт сога заведующе. Со вайзачул тІехьагІа дукха раьза хилац из.

— Хьа бокъо яц са болх тахка районни бувзама вокал хьайца а воацаш, — йоах Парова. Бакъда, юрта Совета депутат соца йолга хайча кІеззига кІаьдлу.

Цу дийнахьа — из дар 13 ноябре — дукха газеташ, посылкаш яр отделене наха дІа ца хьош ядаш. Посылкаш тІарча штампашка хьежача гуш дар царех пхьаяраш ши кІира, бутт хьалха хьакхаьчалга.

— Почтальонашка гІолла наха наІарга а кхухьаш дІатела мегаргдацар-те пенсеш, — яхаш хетт аз Паровга. — Хьова а аттагІа хургдар, хІаьта ха яхача нахагара доккхагІа баркал а хургдар.

— Мегарг-м ма дар из, вешта со-м тешац, почтальонех, — йоах заведующе. МалагІа тийша болх шийна бир кхераш ва-хьогІ Паров ший болхлоша. Из кхетаде хала да.

— ХІанз мукъагІа цІаэцал электроэнергех согара доагІа ахча, — аьле йистхул Паровга цу юрта вахаш вола Гагиев Хьасан. — Шозза балхара тІера а вувлаш хьо волча ма ихавий со, — йоах цо.

— КхозлагІа веча чин дожар-м кхерац хьо, — аьле жоп лу Хож-Ахьмада. Берригаш а белалу. ХІаьта Хьасан цІийлу.

Аз бувзама отделене латташ даьккхача цу шин сахьата дукхача наха чІоагІа бохам бир Парова. Кхоана юхадоагІаргда шю аьнна массехк саг гІулакх ца деш дІавахийтар, хІаьта из деррига а дІадаьккхача юрта эгІара, магІара дикка гаьна баха 70—80 шерага кхаьча къоаной ше хьакхувларах вІалла бехк хеташ а вацар заведующи.

Тахан вай дийцар Назрановски районерча духхьал цхьан бувзама отделене балха тІа долча кхоачамбоацарех мара дац. Цхьабакъда, гІулакх ма дарра техкача кхыча отделенешкара хьал а кхы да веларгволаш доацалга кхетаде хала дац. Из иштта хилара тешал деш да кхыча юрташкара а уха письмош. Цу деша цІенхаштта уйла ергья аьнна хет; района партийни, советски органаша, районни бувзама узла кулгалхоша.

А.-Г. УГУРЧИЕВ,
тха спец. корр.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА
21 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цІерагІа ДК.

8.00. Баракъа хьадаккхен теген Іомавеш йола курсаш. 8.30. Машинаца хІамаш ега Іомавеш йола курсаш. 8.40. Берий гитаристий кружок. 11.00. Теникий театр. 16.00. Халкъа драмтеатр. 18.00. Балетни студи. 18.00. Къулбаседа-ХІирий музыкальни театра гастролеш. 19.00. «ВІашагІкхетар» яха видеодискотека.

Н. К. Крупскаяй цІерагІа ДК.

11.00. Авиамодельни кружок. 13.00. Драматически кружок. 16.00. «ВІашагІкхетар» яха клуб. «Цхьана илли ала вай, новкъостий». 18.00. «УнахцІенон» клуб. 18.00. «Нокхарий леладер» яха клуб. 18.00. Кагирхой салаІара сайре.

С. М. Кирова цІерагІа ДК.

11.00. «Малыш» яха клуб. Сакъердаме мультипликаци. 13.00. «УнахцІенон» клуб.

Химикий ДК.

15.30. Правови знаней школа. Кхелетарий шоаш даьча зулама хьалхашкара бехктокхам. 17.30. «Аккорд» яхача халкъа духови оркестра концерт.

Просвещене болхлой ЦІа

16.00. «ЦІен-нана» яха клуб. «Вай цІейна кийчдаь истол». 18.00. Кагирхой салаІара сайре. 19.00. Эстрадни миниатюра сайре.

«Красный молот» завода ДК.

10.00. Іарбий меттала къамаьл дувца Іомалуш да. 12.00. «Дина духьалара къовсам» яха кинолекторий. 14.00. «Майра, кадай, фийла бараш» яха игротека. 15.00. Бешамаш лелаерий клуб. 15.00. Берий бальни халхарий кружоко хьех. 17.00. Английски мотт Іомабеш йола кружок. 18.30. Кагирхой салаІара сайре.

Пролетбата цІерагІа ДК.

13.00. Къонабарий цІей. 14.00. «Къона юрист» яха клуб. «Советски прокурор законаш лорадара тІехьа къовсам лоаттабеш ва». 18.00. «Сакъердаме бераш» яха игротека. 18.00. Ткъаьиттара баьннарашта лаьрхІа салаІара сайре.

«Оргтехника» объединене ДК.

15.00. «Патриот» яха клуб. «Ленина цІераца, Октябра ваькъаца» яха литературни сайре. 18.30. Кагирхой салаІара сайре.

КИМ цІерагІа клуб.

16.00. «Наркоманеца къовсам лоаттабар» яха тематически кинохьокхар.

Гороно СДЮСШОР стадион.

14.00. НГІАССР футболах йола яхьаш. «Агропром» — «Динамо».

1-ча Мая цІерагІча колхоза стадион.

12.00. НГІАССР футболах йола яхьаш «Темп» — «Спартак».

КІИРАНДИ
22 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цІерагІа ДК.

8.00. Баракъа хьадаккхен теген Іомавеш йола курсаш. 8.30. Машинаца хІамаш ега Іомавеш йола курсаш. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 9.00. Балетни студи. 10.00. Радиотехнически кружок. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 12.00. Бальни а диско а халхарий школа. 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 18.00. Къулбаседа-ХІирий музыкальни театра гастролеш. 19.00. Ткъаьиттара баьннарашта лаьрхІа салаІара сайре.

Н. К. Крупскаяй цІерагІа ДК.

9.00. Авиамодельни кружок. 11.00. Баракъа хьадаккхен теген Іомавеш йола кружок. 14.00. «Къона краевед» яха клуб. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. «УльяновгІар дезале». 15.00. Гитаристий кружок. 18.00. Кагирхой салаІара сайре.

С. М. Кирова цІерагІа ДК.

11.00. «Телата бургац» яха клуб. 12.00. Игротека.

Химикий ДК.

10.30. «Нийсархо» яха кІиранден клуб. «Фаьлг болча вийкъбар». 19.00. Эстрадни иллейн музыкан концерт.

Просвещене болхлой ЦІа.

10.00. «Песенка» яхача берий вокальни группа концерт. «Тха доттагІ — илли». 15.00. Дезала салаІара клуб. «Кагирхой музыкальни чамех».

«Красный молот» завода ДК.

9.00. Баракъа хьадаккхен теген Іомалуш да. 10.00. Берий бальни халхарий кружоко хьех. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 13.00. «Кружевница» яха клуб. 14.30. Цхьана халха довргда вай. Игротека. 18.00. «Глобус» яха клуб. «Тхоца халхадовла».

Пролетбата цІерагІа ДК.

14.00. «Чебурашка новкъостий» яха киноклуб. 16.00. «Сакъердаме бераш» настольни ловзар. 18.00. «Ілмен дий» яха лектори. «Ілмана хургдар хьалхе ховш хилари дино хургда яхаш дувцари». 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

«Оргтехника» объединене ДК.

10.00. «ЦІен-нана» яха любительски объединени. 11.00. «Росинка» яха берий кинотеатр. 12.30. «Музыка—берашта» дешархой кІиранден клуб.

Филофонистий городской клуб.
(Пушкина ул. 6).

10.30. Грамзаписий коллекционерий хІанзара музыка езарий вІашагІкхетар.

М. Горьке цІерагІа клуб.

14.00. «Снйг» яха берий кинотеатр. 19.30. Кагирхой салаІара сайре.

КИМ цІерагІа клуб.

10.00. «Клубок» яха клуб. 13.00. Макроме езарий клубо хьех. 14.00. Халхарий кружок. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

Локомотив стадион.

10.00. Машара приз яккхара футболах йола республикански яхьаш.

Гороно СДЮСШОР стадион.

10.00. Машара приз яккхара футболах йола республикански яхьаш.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.30 — «Гуйра — дошо хьааса бер». Музыкальни передача.
9.00 — «ДІа-хьа лелара ихерамэле».
9.30 — «Хьасташ».
10.05 — «Он брал Зимний». Документальни фильма премьера. Профессиональни революционерах, советски паччахьалкхени тІемеи деятелах В. А. Антонов-Овсеенкох.
10.15 — С. Рахманинова прелюдеш дІалокх К. Щербакове (фортепьяно).
10.40 — «Гаьнарчох а уллуврчох а...» Передача дакъа лоацаш ва «Октябра 50 шу дизара» цІерагІча Львовски производственни объединене расточник.
11.45 — «Массанена а хІаранена а». «Конкурент дІа мишта воаккхаргва?» Удмурдски АССР г. Сарапуле кооперативаш дегІаахара новкъарле ер фуд.
12.15 — «СелаІад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Портреты Иорданин».
12.55 — «ДоттагІле». Телевизионни журнал.
13.25 — СССР фестиваль Инде торжественни хьаеллар. Делера трансляци.
14.30, 17.30, 00.20 — «Кердадараш».
14.40 — С. Ткачева вокальни цикл.
14.55 — Дзюдо латар. Дунен чемпионат. ФРГ-ра передача.
15.25 — СССР фестиваль Инде. Делера трансляци.
17.35 — Мультфильмаш: «Дошо гІа», «Дехкий паччахьа», «ТІадам», «Хьесташ догІа хургда», «Хризантемай беш» (Узбекистан).
18.45 — «БаьцовгІай дуне». (Советски биолог Н. И. Вавилов ваьча дийнахьа денз 100 шу дузаш).
18.45 — Шахматех дунен чемпионат.
19.50 — ЦТ экрана тІа духхьашха. «Тха синош кІалхара даха». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Шоаттден сайрийна. «КВН». Московски паччахьалкхен университетен Днепропетровски паччахьалкхен университетен командай вІашагІкхетар.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.20 — «ГІишлош хьалъелген архитектурен». Киножурнал.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Іуйрийнара почта».
9.30 — «Чува пурам лой оаш». Дукха бераш долча дезалий проблемаех йола телевизионни очерк.
10.05 — Дунен художественни культура. «Б. М. Кустодиев. Письмоши дагаахараши». 2-гІа передача.
10.35 — «На Гранатовых островах». Субтитрашца художественни фильм.
12.10 — Телефильм.
12.25 — «Нохч - ГІалгІайчен кІира».
12.35 — Киноочерк.
12.55 — «Папа, мама, со — барттайна дезал». ТІеххьара передача.
13.25 — Лирически концерт (нохчий меттала).
14.05 — С. Есенин. «Песнь о великом походе».
14.30 — Мультфильмаш: «Къоначa фатанчах илли», «Ха, дІахьалхашна».
14.55 — «Гаьна яьнна экзамен». Художественни фильм.
16.15 — «Московские новости» яхача газета приз яккхарах фигурни катанех Дунен халкъашта юкъера турнира итогашка.
17.25 — Кагирхошта музыкальни программа.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Дюймовочка». Мультфильм. 1-гІа передача.
20.15 — «УнахцІено».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Исповедь его жены». Художественни фильм.
23.15 — «Кердадараш».

22 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гІулакх ду Советски Союза!»
11.00 — «Іуйрийнара почта».
11.30 — Перестройкен культурен. «Архитектурен общество». Дакъа лоацаш ба: СССР архитекторий Союза правлене хьалхара секретарь Ю. П. Платонов, СССР Госстроя архитектурах йолча комитета председатель Е. Г. Розанов, Московски архитектурни института ректор А. П. Кудрявцев, г. Москван керттера архитектор Л. В. Вавакин, РСФСР заслуженни архитектор Ю. Н. Шевердяев.
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцІено».
14.45 — «Ералаш». Киножурнал.
14.55 — Дзюдо латар. Дунен чемпионат. ФРГ-ра передача.
15.30 — «СелаІад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Терховски оркестраш» (Чехословаки).
16.05 — «Следстви дІахьораш Колобокаш я». Мультфильма премьера.
16.25 — «Кердадараш».
16.30 — «Объектив». «Са дукхаеза Даьхе». Фотоконкурса итогаш.
17.15 — «Шераш, ноахалаш, иллеш». Музыкальни передача.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Шахматех дунен халкъашта юкъерча чемпионате.
19.05 — Мультфильмаш: «Лафертова маковница», «Дудкавеселушка» (Белорусси).
19.30 — ЦТ экрана тІа духхьашха. «Капитанага мохьре яха». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — СССР фестиваль Инде. Делера передача. Йистедаьлча — дзюдо латар. Дунен чемпионат. ФРГ-ра передача. «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаоттаІ»
8.15 — г. Тула художественни коллективай концерт.
8.30 — «Общежити». Телевизионни документальни фильма премьера.
9.00 — «Классически гитаран искусство». Ленинградера передача.
9.30 — «Эрсий къамаьл».
10.00 — Саратовски студе телевидене программа.
11.00 — Мехка къаман театрий фестиваль. «Кантелетар». Фински паччахьалкхен халкъий ДоттагІала орден лелаевча драматически театра спектакль (Карельски АССР).
13.00 — «Композитор Фикрет Амиров. Вахара оагІонаш». Телевизионни документальни фильма премьера.
13.45 — Мультфильмаш: «Хьуна наькъахой», «Хоза беш».
14.25 — «СелаІад» яха халкъа творчески телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Портреты» из Иордании».
15.05 — СССР чурча гІулакхий министраца А. В. Власовца вІашагІкхетар.
16.35 — «Дийна Іалам».
17.35 — «Советски искусства оагІонаш. Литературен театри». Документальни фильм. 10-гІа фильм.
18.45 — «Духхьала оаз». Фильм-концерт.
19.15 — Конни спорт. Сезона итогаш.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Дюймовочка». Мультфильм. 2-гІа передача.
20.15 — Дунен музыкальни культура ганзера. Г. Свиридов. «Патетически оратория».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Россен кІай лоа». Художественни фильм.
23.20 — «Кердадараш».

23 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

18.45. 23.00 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Ковбойски ловзараш». Мультфильм (Белорусси).
19.10 — «Къорача кхокхан бІы». Московски академически сатиран театра фильм-спектакла премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Къорача кхокхан бІы». Московски академически сатиран театра фильм-спектакла дІахододар.
23.15 — Шахматех дунен чемпионат.

II ПРОГРАММА

17.50 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.55 — «Комрад». Документальни фильм.
18.15 — «Говзанчаш». Радиоаппаратуран монтажница М. Идилова.
18.25 — Дерригача дунен кагирхой Ди. (10-ча ноябре хинна передача кердаяккхар).
18.55 — Мультфильм.
19.10 — «Нохч-ГІалгІайче». Информационни программа.
19.25 — «Лермонтов». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — СССР халкъа артисткай М. Биешу концерт.
22.45 — «Кердадараш».

РАДИО

21 НОЯБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа.
6.58 — 7.00 — Объявлени. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — «Хано хьалхадоах» (гІалгІай меттала).
10.15 — «Керда обрядаш — вахаре» (нохчий меттала).
10.35 — 10.40 — Музыка.
11.00 — «Къонал»
11.30 — 12.00 — Литературни Нохч-ГІалгІайче.
12.40 — 13.00 — «Болх беш ба халкъа тІахьожамхой» (нохчий меттала)
18.20 — 19.00 — «Музыкальни почта»

УКВ

19.00 — ДІалокх Усманов Іимрана.
19.45 — Халхара музыка.

22 НОЯБРЬ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Объявленеш. Хаоттам.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукха еза ашараш».
11.20 — 12.00 — ДІалокх А. Бадхена кулгалдеча Ленинградски концертни оркестоо.
15.15 — 15.30 — Яздархои хан» (гІалгІай меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона смена» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — Иллеца доттагІал долчарна лаьрхІа концерт.

УКВ

19.00 — Лирически илле концерт.
19.30 — «Вальсагара вальсага». Концерт

23 НОЯБРЬ

6.40 — «Юртбоахама техника тоаеш еш латт». Репортаж (гІалгІай меттала)
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — «Сатем боаца оамал». Зарисовка.
8.25 — 9.00 — Іуйрийнара концерт.
9.15 — «Къахьегамга хьежжа сийле». Корреспонденци (гІалгІай меттала).
9.30 — «Тхоай выступленей лерагІа».
9.45 — 10.00 — Политически просвещене система «Керттердар — дешара дикал» (нохчий меттала).
15.15 — 15.45 — «Кагирхойн хан» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Микрофона хьалхашка Нохч-ГІалгІай радио а телевидене а ансамбли цуй солисташи.
16.40 — «Лаьтта лоамаш увттадеш» яхача М. Ахмадова повеста тІара оагІонаш (нохчий меттала).
16.55 — 17.00 — Музыка.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявленеш.

УКВ

19.00 — Гаьнарча шерашкара иллеш.
19.30 — Концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителан — 2-85-07; бехктохкана секретара — 2-84-68; отделий: партийни дахаран — 2-53-12, 2-54-04; промышленностан транспортан — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорски — 2-89-82.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-82.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00487. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3948.